

..at finde Ham der hvor Han er..

Kan coaching i sjelesorgsamtaler ha
positive effekt?

**Avsluttende prosjektoppgave i Master of Managa-
ment, Consulting 2012**

Eksamenskode: MAN 22461

Stuedsted: Handelshøyskolen BI – Oslo

Utlevert: 10.10.2011 kl. 9:00

Innlevert: 08.06.2012 kl 12:00

Sammendrag

Sjelesørgere er opptatt av å få til samtaler som kan etablere eksistensielle meningsgivende og frigjørende sammenhenger mellom aktuell menneskelig erfaring og innholdet i den kristne åpenbaring. Det ettersøkes å utvikle en dialog med andre fagtradisjoner i arbeid med å fortolke sjelesorgens eget erfaringsmateriale. Særlig innen folkekirken er man opptatt av å få til en sjelesorgtilnærming som kan ta på alvor det mennesker eksistensielt er opptatt av.

Coaching er i ferd med å bre om seg i organisasjonslivet og innenfor ledelsesfaget, med tanke på å utvikle relasjoner, støtte, oppmuntre og utvikle menneskers potensial. Innen amerikansk litteratur finnes allerede kristne coaching bøker. Selv om det vitenskapelige fundamentet for om coaching har effekt ikke er entydig, kan det se ut som de fleste som holder på med coaching mener det er en tilnærming som kan gi mennesker hjelp. Hovedhypotesene for denne oppgaven er:

1. Coaching kan hjelpe sjelesørgere i sjelesorg samtaler.

Underhypotesene er:

2. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtalen.
3. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer fremtidsorientert i samtalen.
4. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere til å hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv.

Funnene i denne oppgaven viser at hovedhypotesen er holdbar. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtalen, særlig i samtaler som dreier seg om livsveiledning. Det tas likevel forbehold om å bevare sjelesorgens egenart i møte med døende, og mennesker i en opplevd meningsløs situasjon. I slike tilfeller handler det mer om å være medvandrer enn sparringspartner. Når det gjelder å bli mer fremtidsorientert i samtalen kan coachende teknikker særlig hjelpe sjelesørgere. Dette gjelder arbeid med å finne håp, og se

muligheter og løsninger. Angående å bruke coachende teknikker til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv, ble hypotesen forkastet. Det er særlig i gruppen av ekklesiale sjelesørgere (menighetsprester) at det uttrykkes behov for nye verktøy og sjelesorgtilnærming, og at det oppleves at coaching kan være en relevant tilnærming.

Innhold

SAMMENDRAG	2
KAPITEL 1 INNLEDNING.....	1
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV OPPGAVE	1
1.2 FORELØPIG PROBLEMSTILLING	2
KAPITEL 2 TEORETISK FUNDAMENT	3
2.1 ET HISTORISK RISS GJENNOM SJELESORGENS UTVIKLING.....	4
2.1.1 De antikke filosofenes bidrag	4
2.1.2 Pave Gregor den store	5
2.1.3 Martin Luther	5
2.1.4 Søren Kierkegaard.....	6
2.1.5 Anton T. Boison	6
2.1.6 Ulike retninger innen sjelesorg i dag.....	7
2.1.7 Sjelesorgens utfordringer i dag.....	8
2.2 COACHING.....	9
2.2.1 Historisk bakgrunn for coaching	11
2.2.2 Ulike coaching retninger	11
2.2.3 Fenomenologisk coaching	12
2.2.4 Eksistensiell coaching	13
2.2.5 Coachings utfordringer	13
2.3 SJELESORG OG COACHING.....	14
2.4 PROBLEMSTILLING	15
KAPITEL 3 METODISK TILNÆRMING	18
3.1 VALG AV METODISK STÅSTED	18
3.1.1 Reliabilitet og validitet	20
3.2 BESKRIVELSE OG DRØFTING AV UTVALG AV INFORMANTER.....	21
3.3 BESKRIVELSE AV GJENNOMFØRING AV DATAINNSAMLING	23
3.4 OPPGAVESKRIVERS ROLLE.....	25
KAPITEL 4 DRØFTING OG DISKUSJON.....	25
4.1 FORSTÅELSE AV SJELESORG.....	26
4.1.1 Den terapeutiske sjelesorgretningen.....	27
4.1.2 Den ekklesiale sjelesorgretning	30
4.2 OPPFATNING AV COACHING	33
4.3 BRUK AV METODE OG TEKNIKKER I SJELESORGSAMTALER	36
4.4 KAN COACHENDE TEKNIKKER HJELPE SJELESØRGERE Å BLI MER MÅLORIENTERT I SAMTALENE?	37
4.5 KAN COACHING TEKNIKKER HJELPE SJELESØRGERE Å BLI MER FREMTIDSORIENTERT I SAMTALENE?	41

4.6 KAN COACHENDE TEKNIKKER HJELPE SJELESØRGERE TIL Å HJELPE KONFIDENTER TIL LETTERE Å FINNE GUDS PLAN OG HENSIKT MED DERES LIV?.....	43
4.7 VURDERING AV HOVED HYPOTESE: COACHING KAN HJELPE SJELESØRGERE I SJELESORG SAMTALER	44
4.7.1 Informantgruppene og bruk av coaching.....	48
4.1 PRAKTISKE IMPLIKASJONER.....	49
KAPITEL 5 KONKLUSJON.....	50

Kapitel 1 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av oppgave

«..at finde Ham der hvor Han er og begynde der» er i følge Søren Kierkegaard hemmeligheten i all hjelpekunst. Både coaching og sjelesorgen referer Kierkegaard når de fremhever at det handler om å finne konfident eller coachee der han er (Engedal 1994; Gjerde 2004). Spørsmålet jeg vil gripe fatt i i denne oppgaven er ikke om de klarer «å finde ham», men hvordan samtaletradisjonene arbeider for å finde ham, og om coaching kan bidra med positiv effekt i sjelesorgsamtaler.

Sjelesorgtjenesten har eksistert som en kirkelig tjeneste siden Jesu tid. I forskjellige tidsepoker har den likevel hatt ulike uttrykk enten som en helbredende, støttende, veiledende eller forsonende tjeneste (Clebsch & Jaekle 1994). Historisk sett kan vi si at sjelesorgens oppgaver og mål har gått igjennom tre paradigmer. Fra urkirken og oldkirken til middelalderen handlet sjelesorgen om å ta vare på hverandre. Etter at kristendommen ble tillatt og senere en dominerende retning, oppsto et skille mellom den legemlige og åndelige siden av kirkens omsorg. De lokale menigheten tok over den åndelige omsorgen og knyttet den til undervisning, veiledning, formaning og disiplinering. Sjelesorgen ble sett på som «forkynnelse for den enkelte» og utgjorde en del av kirketukten (Bergem 2008, 22).

De siste hundre årene har sjelesorgen endret karakter til mer å dreie seg om menneskets ve og vel. Fremveksten av psykologi og psykoterapi har bidratt til dette (Bergem 2008). Den sjelesorgsøkende kommer med mer komplekse problemstillinger som «livsproblemer» og eksistensielle spørsmål knyttet til kriser og sykdom, i tillegg til trosproblemer (Mosvold 2000, 127).

Tradisjonelt er sjelesorg sett på som en form for samtale som utføres av prester eller andre kirkelige ansatte (Okkenhaug 2010), men er også en profesjon som utøves av lekmenn og kvinner med utdanning i teologi og sjelesorg (Rizzuto 1996). Grensene er likevel flytende, og Okkenhaug (2010) sier at enhver som kjenner til sin egen menneskelighet og som lever i lys av sin kristne tro, og som kan gå sammen med andre på livsveien, kan gi sjelesørgerisk hjelp. Det norske

ordet sjelesorg er satt sammen av to kortere ord, nemlig «sjel» og «sorg» og har sine røtter i det tyske ordet «seelsorge» som betyr «omsorg for sjelen» (Okkenhaug 2010, 13).

Flere mener sjelesorgen befinner seg i et tilbudsfelt *om å snakke med noen* som er stort. Mennesker som ønsker samtale kan velge mellom psykolog, psykiater eller terapeut som utfører alt fra atferdsterapi, kognitiv terapi til mer humanistisk terapi og gestaltterapi for å nevne noen retninger. Flere mener også sjelesorgen er i en rivende utvikling (Lang 2000). I denne sammenhengen blir det tatt til orde for nødvendigheten av å diskutere sjelesorgens teoretiske egenart i møte med det store tilbudsfeltet, særlig med tanke på å utmeisle den i en egnet praksis (Engedal 1994; Grevebo 2006).

Det meste av utviklingen innen sjelesorgfeltet har foregått innen utdanningsprogrammet Clinical Pastoral Education, eller Pastoral-klinisk utdanning, som ble grunnlagt av amerikaneren Anton Boison på 1930-tallet. I Norge ble den pastoral kliniske tradisjon (PKU) etablert på 50-tallet gjennom sentrale personer knyttet til Lovisenberg diakonale sykehus (Mosvold 2000, 127). I dag er PKU en del av etterutdanningsprogrammet «Master i klinisk sjelesorg» på Menighetsfakultetet (MF).

En rekke aktører har likevel formulert kritiske vendinger mot PKU-retningens sterke bindinger til psykovitenskapene, og mot de ideologisk motiverte grunnholdningene som psykovitenskapene representerer i en amerikansk kultur (Engedal 2004; Grevebo 2006). PKUs utdanningsprogram blir også kritisert for å være for spesialisert med utgangspunkt i at utdanningen hovedsakelig skjer på sykehus, og at dette forsømmer sjelesørgeriske spørsmål knyttet til vanlig menighetsliv (Grevebo 2006; Bunkholt 2007).

1.2 Foreløpig problemstilling

Spørsmålet jeg ønsker å se nærmere på i denne oppgaven er om en samtaletradisjon som coaching som blir brukt både i organisasjonsliv og andre livssammenhenger (life coaching), kan ha en positiv effekt i sjelesorgsamtaler.

Min egen bakgrunn kan trekkes frem i forbindelse med valg av denne problemstillingen. Jeg er prest, men har tidligere arbeidet som lederutvikler, bedriftsrådgiver

ver og coach. Da jeg begynte som studentprest for fire år siden var det naturlig for meg å bruke coaching teknikker i møte med søkende studenter som kom til samtale. Jeg kalte meg studentprest og coach, men teologisk bakgrunn og med en modul av pastoral klinisk utdanning (PKU), ble jeg i tvil og begynte å stille spørsmål til min egen samtaletilnærming. Er det coaching eller sjelesorg jeg bedriver? Hva er coaching og hva er sjelesorg? Kan jeg bedrive coaching som prest, eller kalles det sjelesorg? Har coachingfeltet noe å tilføre sjelesorgfeltet?

Med bakgrunn i disse spørsmål har jeg gjort et empirisk studium av presters oppfatninger av sjelesorg og coaching, for å få en forståelse av om de opplever at coaching kan ha positiv effekt i sjelesorgsamtaler. Jeg har sett på om coaching teknikker som å være målorientert og fremtidsfokuset i sjelesorgsamtaler kan være relevant å bruke, samt om prester tror at coaching teknikker kan hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med sitt liv.

Det er få som har skrevet om coaching fra et kristent perspektiv i Norge. Det finnes imidlertid en del amerikansk litteratur som kobler pastoral counselling (sjelesorg) og coaching. Det vil likevel være viktig å ha et kritisk blikk på coaching tradisjonens bidrag. Coaching blir beskyldt for å være individorientert, og ganske «amerikansk» i betydningen at alle kan bli sin egen lykkes smed innen «the game of life and business» (Rønning 2005).

I det videre vil jeg bruke betegnelsen sjelesørger og coach der det er hensiktsmessig. Når det dreier seg om den sjelesørgeren snakker med kaller jeg vedkommende *konfident*. Tilsvarende betegner jeg den som coaches som *coachee*.

Kapitel 2 Teoretisk fundament

Jeg vil i dette kapitlet presentere de to fagtradisjonene sjelesorg og coaching. Den historiske bakgrunnen vil bli utdypet, og ulike retninger innen de to fagfeltene fremhevet. Noen kritiske innvendinger og utfordringer vil bli presentert. Dette gjøres som bakgrunn for å beskrive hypotesene som er valgt for dette studium.

2.1 Et historisk riss gjennom sjelesorgens utvikling

Mange personer har bidratt til sjelesorgens historiske utvikling. Både Platon, pave Gregor den store, reformatoren Martin Luther, filosofen og teologen Søren Kierkegaard og grunnleggeren av Clinical Pastoral Education (CPE), Anthon Boisen, har gitt viktige bidrag til den forståelse vi har av sjelesorg i dag.

Flere kunne vært lagt til som kirkefaderen Augustin (354 – 430), reformatoren Martin Bucer (1491 – 1551), prestesønnen Johann Arndt (1555-1621) og teologen Dietrich Bonhoeffer (1906 – 45), men jeg utelater disse fordi linjene i den historiske utvikling er ivaretatt av de førstnevnte.

Det vil heller ikke være plass i denne sammenhengen til å diskutere det bibelske belegget (skriftstedene) som begrunner sjelesorgen. Kort kan jeg likevel si at *hyrde-bildet* Jesus bruker om seg selv (Joh 10, 14 – 15) blir oppfattet som sentral metafor for det å bedrive sjelesorg (Okkenhaug 2010; Bergem 2008; Grevebo 2006). Jesus blir også trukket frem som et forbilde i den omsorgen han utviser overfor andre ved å være deres *tjener*, eksempelvis ved vasking av disiplenes føtter i forbindelse med påskehøytiden (Joh 13, 4ff) (Bergem 2008).

2.1.1 De antikke filosofenes bidrag

...All min gjerning består i å gå rundt omkring for å få gammel og ung blant dere, ja, ikke til å vise omsorg for kropp og eiendom fremfor alt og over alt, men for sjelen, så den kan befinne seg vel!
(Platons forsvarsskrift for Sokrates: Apologien kap XVII, referert i Grevebo 2006,38)

Den antikke filosofi representert med Platon og Sokrates utviklet en sjelelig omsorg som begreps- og innholdsmessig kan forstås som forløper og inspirasjonskilde for den kristne sjelesorgen (Grevebo 2006, 32). I Platons forsvarsskrift for Sokrates finner vi to ganger et verbalt uttrykk som tilsvarer begrepet «sjelesorg» (å sørge for sjelen). Det essensielle i Sokrates virksomhet var å gjøre sjelen så god som mulig. Bak ligger et angrep på alle former som konsentrerer seg om legemlige ting, eiendom, ros og ære. Sjelen alene blir sett på som udødelig. Det er foredlingen av den som krever all omsorg og bekymring, i følge Sokrates. Grunnsynet innebærer imidlertid ikke at alle sjeler kan bearbeides på samme vis. Som en god kirurg eller fødselshjelper, må fødselshjelperen lære seg å komme ulike behov i møte (Grevebo 2006).

I retorisk gjennomtenkte samtaleformer gir de antikke filosofene tips for sjelesørgeren i hvordan møte andre i lydighet, kontemplasjon og trøst. Platon språk blir sett på å ha stor innflytelse på den kristne mytiske tradisjon (Grevebo 2006).

2.1.2 Pave Gregor den store

Gregor den store (540 – 604) blir regnet som en av den kristne kirkes store sjelesørgeriske personligheter (Grevebo 2006, 68). Gregor kom fra en velstående romersk familie og vokste opp i en tid preget av krig, epidemier og naturkatastrofer. Han innehadde stillingen som prefekt for Roma, men bestemte seg etter hvert for å bruke farsarven til å grunnlegge klosterfelleskap på Sicilia og i Roma. Etter flere år viet til kontemplasjon, studier og en studiereise til Konstantinopel, ble han valgt til pave.

Gregor den stores pavedømme utarbeidet i den første del av sin bispegjerning boken *Liber Regulae Pastoralis* (590) som i ettertid ble kalt *Sjelesorg*. Den ga sjelesorgen blivende impulser og så på sjelesorgen som en sammenfattende pastoral oppgave, som hoveddimensjon i alle livsytringer.

Pave Gregor den store startet boken med å erklære at «sjelesorgen er kunstenes kunst». Det som trengs er en kombinasjon av visdom og ydmyket. Sjelesørgeren må arbeide grundig med de åndelige livs lover, i håp om å kunne ende som sanne sjeleleger. I tredje del beskriver paven det vi dag kan kalle pastoralpsykologi. Han behandler spørsmålet om hvordan man best kan møte folks ulike problemer. Boken ble tidlig oversatt og gitt hver biskop ved ordinasjonen. På den måten fikk den en stor utbredelse (Grevebo 2006, 69).

2.1.3 Martin Luther

Reformasjonen med Martin Luther (1483 – 1546) som viktigste bidragsyter, kan ses på som en eneste stor sjelesorgbevegelse. Luther brøt med den middelalderse botslæren og avlatsvesenet som var en sammenblanding av tro og gjerninger. Isteden ble vekten lagt på tilsigelse av syndsforlatelse og et nytt syn på skriftemålet. Virkningen av et skriftemål var Guds alene. Senere er dette blitt oppfattet som en massiv sjelesørgerisk impuls (Grevebo 2006, 78).

Luther talte om *trøst* når han ville fremheve det sentrale i sjelesorgens gjerning. Trøst er et uttrykk for en radikal og livsforvandlende hendelse i et menneskes liv.

Det som trøster er Kristi ord. Formidling av nåde blir et middel for å hjelpe mennesker i nødsituasjoner. Nåde og trøst henger sammen og er et sentrum for rettferdiggjørelseslæren (Grevebo 2006, 92).

2.1.4 Søren Kierkegaard

Forholdet mellem Hjælperen og den der skal hjælpes, maa være saadan – at man, naar det i Sandhed skal lykkes een at føre et Menneske til et bestemt Sted, først og fremmest maa passe paa at finde Ham der hvor Han er, og begynde der. Dette er Hemmeligheden i al Hjelpekunst.

(Kierkegaard, Brudstykke af en ligefrem Meddelelse, 1859)

Mulig Søren Kierkegaard (1813-1855) aldri om seg selv ville brukt betegnelsen sjelesørger, like fullt er han den skandinav som har påvirket internasjonal sjelesorg mest (Grevebo 2006, 177). Kierkegaard var overbevist om at man ikke kunne være sjelesørger for andre uten først å sørge for sin egen sjel gjennom samtaler med seg selv.

Kierkegaards forfatterskap er rikt på impulser som har påvirket det psykoterapeutiske og sjelesørgeriske feltet. Gjennom beskrivelsen av hemmeligheten i all hjelpekunst beskriver han sine grunntanker om holdningen overfor en samtalepartner. All hjelp begynner med å ydmyke seg under den man vil hjelpe. I samtalen må læreren være den lærende. Kierkegaard formulerer sin form for sokratisk maieutikk på denne måten. Det handler om å se sannheten om seg selv og sitt eget liv i øynene (Grevebo 2006, 184).

2.1.5 Anton T. Boison

Anton Boison (1876 – 1965) blir kalt den pastoral-kliniske-utdannelsens far. Han slet fra unge år med dype indre konflikter og var i perioder psykotisk. Etter de verste sykdomsperiodene søkte han stilling som prest på et psykiatrisk hospital, og benyttet anledningen til å undersøke sammenhengen mellom religion og psykiatriske lidelser.

Boison mente sjelesorgen ikke bare måtte begrenses til kirkelig kontekst, og startet en utdanning i sjelesorg som ble kalt Clinical pastoral education (CPE). Boisons læringsmetoden er basert på nærkontakt med lidende mennesker som de avgjørende «studiedokumenter».

I arbeidet med klienten hentes psykologiske impulser fra Carl R. Rogers. Via speiling som metode settes søkelys på emosjonelle og innestengte følelser for at de

skal få fritt løp (Grevebo 2006, 369). I dag er retningen mer prosessorientert. Primært handler det om å arbeide med seg selv, sekundært om konfidenter og sjelesorg som fag. Sjelesørgerens ubearbeidete opplevelser ses på som «støy» på kanalen. Deltagere blir utfordret til å se egen mønstre, observere seg selv, bli bevisst ressurser og utviklingspotensial. Det avgjørende er hvordan sjelesørgeren forstår og arbeider for å forstå konfidenten (Mosvold 2000, 130).

2.1.6 Ulike retninger innen sjelesorg i dag

Innen det sjelesørgeriske feltet finnes det flere samtaleretninger. Grevebo (2006) har identifisert åtte hovedretninger innen den internasjonale sjelesorgen. På den ene siden finnes retninger som har tyngdepunkt omkring Gud og formidling av budskap i sjelesorgen, det være seg kerymatisk, bibelbasert og karismatisk sjelesorg. På midten finnes en fordypende (spirituell) sjelesorg som søker å finne Guds dype hemmelighet. Deretter finnes en mer menighetsfundert (ekklesial) sjelesorg, hvor sjelesorg blir sett på som kirkelig omsorg til tro og liv. På den andre siden finnes dybdepsykologisk (analytisk), partnersentrert (terapeutisk) sjelesorg og samfunnsrettet (sosio-politisk) sjelesorg (Grevebo 2006) (Se tabell 1).

Ulike sjelesørgeriske retninger	Kerymatisk sjelesorg	Evangelikal sjelesorg	Karismatisk sjelesorg	Spirituell sjelesorg	Ekklesial sjelesorg	Terapeutisk sjelesorg	Sosio-politisk sjelesorg
Kjennetegn på sjelesorgen	Forkyn- nelse av Guds åpenba- ring for enkeltper- soner	Personlig engasjert påvirkning fra bibelske sann- heter	Åndelig fullmakts gjerning i Jesu navn	Sjelesorgen er med- vandrende henvisning til Guds dype hem- melighet	Kirkelig omsorg til tro og liv	Profesjo- nell og psykologi dominert hjelp til selvhjelp	Befriel- se og forand- ring av livshem- mende ytre forhold

Tabell 1: Oversikt over ulike internasjonale sjelesorgretninger (Grevebo 2006)

I Norge finner vi tre fremtredende retninger av betydning. Vi har en retning som er mer kerymatisk orientert hvor sjelesørgeren tar tydelig ledelse i samtalen, og hvor budskapet som formidles er viktig. Deretter finnes en mer konfidentsentrert sjelesorgretning hvor konfidenten blir plassert i sentrum for relasjonen, hvor en ikke bare lytter til livet og troen, men også til opplevelser og følelser. En enkel definisjon innen denne retningen kan være Dietrich Stollberg: «Sjelesorg er psy- koterapi i kirkelig kontekst!» (Bergem 2008, 16). Herunder finnes den pastoral

kliniske utdannelsen (terapeutisk sjelesorg). Retningen har de siste årene arbeidet aktivt for en sterkere kirkelig tilknytning (Okkenhaug 2010, 27).

Deretter har vi en mer kirkelig orientert retning (ekkesial sjelesorg) hvor det kirkelige og diakonale spiller en rolle (Okkenhaug 2010, 27). Marit Bunkholt (2007, 186) representerer denne gruppen og foreslår med utgangspunkt i flere aktører innenfor det nordiske sjelesorgarbeidet, blant annet Owe Wikström, følgende definisjon for en folkekirkelig sjelesorg: «Sjelesorg er en samtale om eksistensielle tema som et (eller flere) menneske(r) ber om eller inviteres til i fortrolighet med en profesjonell annen, i noe som er en kirkelig kontekst.»

2.1.7 Sjelesorgens utfordringer i dag

Det kan synes som om det etter hvert er enighet om at sjelesørgeren generelt kan låne verktøy fra psykoterapien «bare han beholder en tilstrekkelig stor andel av det særegent religiøse» (Stifoss-Hanssen 1990). Stifoss-Hansen påpeker at sjelesorgens møte med det terapeutiske områder har åpnet sjelesorgsamtalene for flere tema enn det som har med det religiøse å gjøre. Ikke alltid handler samtalene om tro og tvil, men kan gjerne handle om hverdagslige eksistensielle problemstillinger som identitet, selvfølelse, relasjonell nød, skam og skyld (Engedal 2004).

Flere kritiserer likevel PKU-utdannelsen med sterk binding til psykovitenskapen, for å ha et betydelig teologisk underskudd. Den psykologiske inspirasjonen oppleves å føre til en marginalisering av sjelesorgens teologiske forankring og innhold (Grevebo 2006). Retningen kan bli for sterkt preget av individualisme og kan ses på som en «privat praksis» hvor forankringen i det kristne fellesskapet blir svekket (Engedal 2004).

Engelstad foreslår i møte med disse utfordringene å søke den induktive teologiens muligheter, isteden for å drive et teologisk arbeid preget av et deduktivt grunnmønster. Teologien må starte nedenfra. Den sjelesorgfaglige kompetanse må styrkes gjennom en teologisk refleksjon. I den sammenheng bør det utvikles dialog ikke bare mellom den pastoral-kliniske tradisjon og psyko-disiplinene, men også med andre fagtradisjoner i arbeid med å fortolke sjelesorgens eget erfaringsmateriale. Engedal (2004) foreslår teologisk antropologi som en kilde for fordyping. Dens prosjekt er å vise hvordan mennesket lever i ulike verdener.

Engelstad (2004) etterspør en videreutvikling innenfor områdene; sjelesørgeren som person, kommunikasjon, hermeneutikk, teologisk innsikt og eget åndsliv for å møte de utfordringer mennesker befinner seg i. Tilnærminger kan være å ha en åpenhet mot hele mennesket og alt det menneskelige, å finne den andres puls-slag med referanse til Søren Kierkegaard; «at finde Ham der Han er» (Engedal 1994, 137).

En annen utfordring for sjelesorgfaget knytter seg til de hverdagslige eksistensielle samtaler som menighetsprester har. Slike samtaler er i mindre grad trukket frem og skrevet om (Bunkholt 2007). Siden fagutviklingen innen sjelesorgfaget stort sett har vært knyttet til den pastoral kliniske utdannelsen og institusjonsmiljø som sykehus og fengsel, kan det synes som fokus på hvordan utfordre og hjelpe mennesker i hverdagslige eksistensielle samtaler ikke har fått samme oppmerksomhet. Dobbelte så mange artikler i *Tidsskrift for sjelesorg* handler om «sykdom, sorg og katastrofer» som dem som kan plasseres under tema «menighet». Marit Bunkholt mener det derfor bør skapes et rom for en sjelesorgtilnærming som tar på alvor menneskene i folkekirken, som treffer det de eksistensielt er opptatt av. Det kan være mennesker i en utsatt situasjon, som trenger omsorg eller en eller annen form for åndelig veiledning (Bunkholt 2007, 188). I disse samtaler er ikke nødvendigvis konfidenten et menneske preget av sykdom, sorg og katastrofer som institusjons prestene ofte møter, men friske mennesker som opplever en utfordring.

I møte med eksistensielle utfordringer i et samfunn i utvikling, kan vi derfor spørre oss om den sjelesørgeriske tradisjon bør se seg om etter andre retninger enn den psyoterapeutiske retningen, for å gi meningsfull hjelp i samtaler? I *Strategier for gjensidighet* (2005) ses veiledningstradisjonen på som et bidrag til utvikling av kirkelig grunnutdanning og yrkesliv. I USA dukker det opp bøker om kristen coaching.

2.2 Coaching

Coaching er temmelig utbredt i norske bedrifter i dag, og er etter hvert en innarbeidet del av HR-program i de fleste større virksomheter (Ladegård 2008). Det anslås at norske bedrifter bruker 200–250 millioner kroner på coachingtjenester i

året. Firmaer som tilbyr coachingtjenester øker stadig, og utdanningsinstitusjoner som gir kurs i coaching, gjør det samme (Ladegård 2007).

Selv om ordet coach har røtter tilbake til 1500-tallet var det ikke før på 1980-tallet det først begynte å bli et begrep i næringslivet. Thomas J. Leonard i Seattle gikk fra å være finansiell planlegger til å bli «livsplanlegger». I 1992 etablerte han skolen Coach University for å lære andre sine ferdigheter. På samme tid etablerte Laura Whitworth, Henry og Karen Kimsey-House The Coach Training Institute (CTI) i San Rafael i USA (Gjerde 2004, 11). CTI eller Co-active coaching er etter hvert blitt et av de ledende coaching utdanningsprogram i verden.

Coaching kan grovt inndeles i to retninger. En retning som hevder at coaching er *alt* leder/konsulent/coach gjør for å frigjøre menneskers potensial, og en annen retning som mener dette er *en* måte å gjøre det på (Gjerde 2004). Representanter for den siste retningen er Downey, Flaherty og Whitmore, som definerer coaching på følgende måte:

«Coaching er å tilrettelegge for prestasjon, læring og utvikling av en annen» (Downey 1999, referert i Gjerde 2004, 13)

«Coaching karakteriseres som kunsten å slippe løs en persons potensial for å maksimere dennes prestasjon» (Whitmore 2002, 8)

«Coaching er en tilnærming som ikke forteller folk hva de skal gjøre, men heller gi dem muligheten til å undersøke hva de allerede gjør i lys av sine intensjoner» (Flaherty 1999, xii)

Den andre retningen som ser på coaching som et samlebegrep for alle måter en kan utvikle og frigjøre et menneskets potensial på, er representert av Hargrove, Kinlaw og Schein (Gjerde 2004, 13).

På slutten av 1990-tallet ble en egen *life coaching*-skole etablert som coacher mennesket med utgangspunkt *i hele livet*. Det kan handle om selvaktualisering, ønsker, drømmer, hva en ønsker for livet og åndelig kontakt. Det handler om å coache «fra innsiden og ut». Life coaching henter teori og teknikker fra psykologi, filosofi og organisasjonsutviklingsfeltet, og inkluderer særlig positiv psykologi. (Williams og Menendez 2007).

2.2.1 Historisk bakgrunn for coaching

Noen hevder at filosofen Sokrates var den første coach da han vandret rundt i Athens gater og utfordret mennesker på en slik måte at de skulle få en erkjennelse av å kjenne seg selv. Sokrates så det som sin oppgave å forløse mennesker fra deres fordommer, være en fødselshjelper, slik at de kunne handle rett og bli lykkelige mennesker (Gjerde 2004, 19). Sokrates mål var å vekke opp folk fra deres «dogmatiske slumring», så de kunne forstå sin egen ignoranse og søke sannheten (Berg 2007, 60). Andre er mer kritisk til en å nevne Sokrates i en coaching sammenheng fordi det representerer en forenklet virkelighetsforståelse (Lauvås og Mathisen 2007).

Søren Kierkegaard blir ofte nevnt som en filosof som har hatt betydning for psykologi og psykoterapi og derigjennom satt sitt preg på coaching tradisjonen. Eksistensialismens far ga uttrykk for følgende sentral ideer som coaching tradisjonen bygger videre på:

1. Eksistensen er viktigere enn essensen. Måten vi mennesker lever våre liv på er bestemmende for hva og hvem vi er.
2. Autentisitet. Vi må ta aktivt del i livet og gjøre det om til noe spesielt.
3. Valg og forpliktelse. Vi står konstant overfor valg.

Dette kan være utgangspunkt for å leve et liv i sannhet (Gjerde 2004, 22).

2.2.2 Ulike coaching retninger

Det kan identifiseres mellom 15 og 18 ulike teoristrømmer som ulike coaching retninger bygger på (Berg 2010). De mest kjente er atferdsteori, kognitiv teori, kognitiv atferdsteori, psykodynamisk systemteori, eksistensialisme (Kimsey-House mfl. 2011), fenomenologi (Flaherty 1999), humanisme (Whitmore 2002), gestaltteori, NLP, løsningsfokusert teori (Berg og Szabò 2005, Espedal, Andersen og Svendsen 2006) og personsentrert teori.

Den *humanistiske coaching* tradisjonen bygger på tanker fra Abraham Maslow og Carl Rogers, hvor individet oppfordres til å se på menneskers følelser, lengsler, ønsker og håp som like viktig for forståelsen av handlingene, som ytre hendelser og sosiale miljømessige forhold (Gjerde 2004, 27). Berg (2006, 107) foreslår å plassere Whitmore (2002) i en humanistisk coaching tradisjon. Han var en av de

første coachene som tok i bruk den såkalte «GROW»-modellen (G-Goal, R-Reality, O-Options, W-Will)

Grunntanken i den *kognitive tradisjon* er at mennesker er fornuftige og rasjonelle. Det er ikke hvordan vi har det, men tar det som teller (Gjerde 2004, 24). Følelsene våre er styrt av tankene, og det handler om å identifisere dem, sette navn på dem og erstatte dem (Berg 2006, 96).

Den mest voksende utdanningsskolen for coacher, CTI (Kimsey-House mfl 2011) blir av Berg lagt under en *eksistensiell coaching* tradisjon. James Flaherty (1999) blir sett på som å ha en fenomenologisk tilnærming. Jeg vil i det videre kort gjennomgå Flaherty og Whitworth & Kimsey-Houses teorifundament. Et spørsmål jeg videre vil se på er om deres tilnærming kan utvide sjelesørgerens kompetanse og gi verktøy for sjelesørgeren til å møte mennesker i deres mangfoldige livssituasjoner. Disse to er valgt fordi Flaherty har et bredere referanseverk enn vi finner i mange av de andre coachingretningene. Co-active coaching representerer en av de mest kjente og mest brukte coaching-skolene.

2.2.3 Fenomenologisk coaching

Flaherty (1999) tilbyr ikke en quick fix løsning når det gjelder coaching. Det er ikke en hvordan-gjøre-det-tilnærming, eller en bok som presenterer en lett huskbar metode som John Whitmore (2002) og GROW-modellen. Flaherty bygger isteden på en teori der han bruker fenomenologi, basert på filosofer som Gadamer og Heidegger, for å se på måten fenomen dukker opp i mennesker liv på. Flaherty tar også utgangspunkt i et systemisk, holistisk perspektiv.

Flaherty forteller ikke coachen hva han skal gjøre, men ønsker heller å gi distinksjoner, ideer, modeller og prinsipper som coachen kan bruke for å designe tilnærminger ut fra. Flahertys definisjon på coaching blir derfor en tilnærming som ikke forteller folk hva de skal gjøre, men heller gir dem muligheten til å undersøke hva de allerede gjør i lys av sine intensjoner.

En av de mest kraftfulle måtene å forstå coaching på er å forstå den gjennom å ha en klar formening om slutten. Om vi vet hva vi ønsker å oppnå, kan vi korrigere oss selv og evaluere vår egen suksess. To produkter kan være viktig for å nå dette målet over tid. Det første handler om å observere seg selv og korrigere

atferd (self-correction). Det andre handler om stadig å finne måter å evaluere og utvikle seg selv på (self-generation) (Flaherty 1999,3).

Det er tolkningen individet gir til de fenomen som leder til handlinger som er viktig. Det er derfor coachens jobb å forstå coachees fortolkningsmønster, og så forsiktig endre strukturen slik at handlingen blir slik som coachee ønsker og i tråd med det ønskede utbytte. Coach gjør dette med å bruke et språk som tillater coachee å gjøre nye observasjoner. Han arbeider med er å gjøre språket til en permanent del av coachees fortolkningsstruktur (Flaherty, 1999).

2.2.4 Eksistensiell coaching

Co-active coaching (CTI) representerer en måte å drive coaching på hvor det ikke handler om å løse problem, selv om problem blir løst (Kimsey-House, Kimsey-House og Sandahl 2011). Det handler ikke primært om å øke effektivitet eller oppnå mål. Coaching er isteden en tilnærming hvor oppdagelse, bevissthet og det å gjøre valg er viktig. Det er en måte å gi mennesker kraft (empowerment) til å finne egne svar, gi dem mot og støtte dem på veien til å gjøre valg. Det er en form for samtale som er preget av respekt, åpenhet, lidenskap, empati og en forpliktelse til å si sannheten (Kimsey-House, Kimsey-House og Sandahl 2011, xvi). Det handler om å arbeide på to nivå samtidig. Coachen jobber med coachee for at denne skal bevege seg, og jobber med seg selv ved å stille spørsmål om egne antakelser som kan hindre utvikling hos coachee. Kimsey-House, Kimsey-House og Sandahl (2011) beskriver ulike coaching ferdigheter som å lytte, bruke intuisjon, nysgjerrighet, gå i dybden og bringe fremover og selv-ledelse.

2.2.5 Coachings utfordringer

Coaching er en relativt ny tradisjon både i organisasjons og hverdagsliv (life coaching). En utfordring for et nytt fagfelt er mangel på relevant forskning. Bjørndal (2009) og Lauvås og Mathisen (2007) er opptatt av dette og mener man derfor bør være kritisk til coaching som læremetode. Bjørndal (2009) viser til en gjennomgang av internasjonale forskningsartikler om coaching, som viser at bare et fåtall av dem var empiriske, og at kvaliteten på forskningen var gjennomgående dårlig. Bjørndal blir imidlertid motgått av Berg (2010) som mener påstanden til Bjørndal bygger på én referanse fra 2003. Berg mener på den andre side at det kan synes som om det er gjennomført relativt mange empiriske studier av coa-

ching. Kvaliteten på studiene varierer, men Berg mener 16 av disse studiene viser korrelasjon mellom coaching og prestasjonsfremmende variabler. Frode Moens nylige doktorgradsarbeid viser at coaching har positiv effekt på viktige lederoppgaver som målrettethet og tilfredshet (Moen og Allgood 2009).

En annen utfordring for coaching bransjen er at tittelen coach i dag er ubeskyttet. Det kreves ikke en spesiell utdanning for å kalle seg coach. Vi finner da alt fra tradisjonelle konsulenter og rådgivere til psykologer med terapeutisk bakgrunn som er coach. Det er gjort et arbeid for å samordne de ulike coachingretningene og danne en felles sertifisering, men dette har ikke lyktes.

Det finnes imidlertid en form for internasjonal sertifisering gjennom International Coach Federation (ICF). I Norge er blant annet The coach Training Institute (CTI) og Erickson coaching ICF-akkrediterte coaching skoler. Men denne sertifiseringen skjer på grunnlag av hva institusjonene selv definerer som krav til kompetanse hos en profesjonell coach, og ferdig utdannede coacher sertifiseres av institusjonene selv, ikke av en uavhengig part (Ladegård, 2006).

Mangel på empirisk belegg og det at hver og en kan kalle seg coach, gjør at flere mener man må være kritisk til coachings metoder (Stensland 2006). Hensiktsmessige vurderinger overfor coachee er viktig. Grad av dybdearbeid bør legges til grunn. Å bruke en coaching-utdanning alene og gjøre bruk av coaching verktøyene og intervensjoner uintensjonelt, kan være risikofylt og ha negativ effekt for coachee (Stensland 2006). En annen bekymring er at coach ikke ser de psykiske problemene om de dukker opp (Hart, Blattner og Leipsic 2001). Det er med andre ord viktig at coachen er seg bevisst at de ikke opptre som terapeut. Coachen skal jobbe med dem som en psykisk friske (Gjerde, i intervju med Ukeavisen nr. 37/2010)

2.3 Sjelesorg og coaching

Å koble sammen fagfeltene coaching og sjelesorg kan synes som en relativt ny tanke. Et søk i baser for forskningsartikler ga treff som koblet coaching og spiritualitet, oftest henvendt til et sekulært marked (Courville 2009, Elliot 2010, Levy og Chan 2006). Ingen artikler omhandlet kristen coaching eller coaching og sjelesorg (pastoral counselling eller pastoral care).

Imidlertid finnes det etter hvert en rekke amerikanske bøker som beskriver kristen eller åndelig coaching; Collins (2009), Montgomery (2009), Hall, Copper og McElveen (2009), Melander (2006), Stoltzfus (2009) og Miller og Hall (2007).

Disse bøkene tar utgangspunkt i et kristent coaching perspektiv, og mener coaching kan brukes til å hjelpe mennesker til å leve et liv i forandring. Collins (2009, 23) går mest grundig til verks, og definerer kristen coaching som å veilede og sette individer og grupper i stand til å bevege seg fra hvor de er til der Gud ønsker at de skal være. Miller og Hall (2007, 10) mener kristen coaching er et fokusert Kristus-sentrert forhold som utvikler en persons vedvarende vekst og handling. Stoltzfus (2009, 8) mener kristen coaching ikke er noe annet enn vanlig sekulær coaching, bort sett fra at man tar utgangspunkt i Skriften.

De fleste kristne coaching forfatterne er opptatt av at coaching kan brukes til å utvikle en persons kristenliv (Collins 2009, Montgomery 2009, Hall, Copper og McElveen 2009). I tillegg mener noen av forfatterne at coaching kan brukes til utvikling av kristne ledere og prester (Miller og Hall 2007).

Ingen av disse forfatterne baserer seg på et empirisk arbeid. Det er heller ingen av forfatterne som stiller spørsmål ved om coachende teknikker kan ha effekt i sjelesorgsamtaler. De fleste tar det for gitt at dette er en hensiktsmessig tilnærming. Montgomery (2009) sammenstiller de to fagretningene i tittelen (Pastoral counselling og coaching), men bare et par avsnitt blir viet coaching, resten av fremstillingen handler om pastoral counselling. Hvorfor coaching blir viet disse avsnittene blir ikke diskutert, ei heller hva som er forskjell på coaching og pastoral counselling.

De ovenfor nevnte fremstillingene representerer mest en how-to-do kristen coaching. Det kan også synes som hver av forfatterne står alene og ikke knytter seg til en tradisjon, bortsett fra Stoltzfus (2009) som knytter seg til Life coaching. Flere av bøkene er opptatt av å presentere en egen modell som Montgomerys *Compass Therapy*, og Miller og Halls *Models for the coaching conversation*.

2.4 Problemstilling

Sjelesørgere søker etter den induktive teologiens muligheter, og ønsker samtaler som kan etablere eksistensielle meningsgivende og frigjørende sammenhenger

mellom aktuell menneskelig erfaring og innholdet i den kristne åpenbaring. I den sammenheng ettersøkes det å utvikle en dialog med andre fagtradisjoner i arbeid med å fortolke sjelesorgens eget erfaringsmateriale, i følge Engedal (2004). Bunkholt (2007) mener det bør skapes et rom for en sjelesorgtilnærming som tar på alvor menneskene i folkekirken, som treffer det de eksistensielt er opptatt av.

Vi ser at coaching er i ferd med å bre om seg i organisasjonslivet og innenfor ledelsesfaget, med tanke på å utvikle relasjoner, støtte, oppmuntre og utvikle menneskers potensial. Det er etablert skoler som driver med coaching opplæring. Selv om det vitenskapelige fundamentet for om coaching har effekt ikke er entydig, kan det se ut som de fleste som holder på med coaching mener det er en tilnærming som kan gi mennesker hjelp. Flaherty (1999) er blant annet opptatt av at en coaching tilnærming kan gi mennesker mulighet til å undersøke hva de allerede gjør i lys av sine intensjoner.

Selv om det å bedrive sjelesorg er en tjenestene med lange historiske røtter, kan det synes som samtaletradisjonen er i utvikling. Sjelesørgere ser etter andre måter å drive sjelesorg på. De er imidlertid kritisk til amerikanske tradisjoner, men jeg våger likevel å påstå at coaching kan tilføre sjelesorgfeltet noe. Jeg vil i denne oppgaven ikke fokusere på om coaching virker, men at coaching tradisjonen kan bidra med tilnærming og teknikker som kan ha positiv effekt i sjelesorgsamtaler. Jeg har derfor formulert følgende hoved hypotese:

1. Coaching kan hjelpe sjelesørgere i sjelesorg samtaler.

Coaching er brukt som samlebetegnelse i hovedhypotesen. For å utdype hva coaching kan bidra med har jeg i underhypotesene brukt *coachende teknikker*. Coachende teknikker kan være det Kimsey-House, Kimsey-House og Sandahl (2011) beskriver som coaching ferdigheter, som lytting, bruke intuisjon, nysgjerrighet, gå i dybden og bringe fremover og selvledelse som coaching ferdigheter.

Innen forskjellig sjelesorglitteratur brukes også samme oppstilling av ulike ferdigheter, som for eksempel hos Bergem (2011): Å gi oppmerksomhet, tid og ro, kroppsspråk, ambivalens, å tyde tegnene, samspillet, tausheten, å bruke seg selv, responsen, å bruke et presist språk, å invitere til tydelighet, spørsmålene og en aksepterende holdning. Tilsvarende egenskaper blir beskrevet i Olivius (1996): å

lytte som nærvær, empati, om å lytte mer til følelsene enn til fakta, speiling, å stille spørsmål og å «fange fugler i flukt. Om å bli konkret isteden for generaliseringer».

Det er imidlertid få sjelesørgere som fokuserer på det samme som Kimsey-House, Kimsey-House og Sandahl (2011) nevner som å *bringe fremover*. Det kan derfor være relevant å spørre: Kan en teknikk fra coaching feltet som handler om å bringe coachee fremover hjelpe sjelesørgere i samtaler til å bli mer målorientert? En underhypotese blir derfor:

2. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtalen.

Flere coachingretninger er også mer fokusert på fremtid enn fortid. Flaherty (1999) er opptatt av at en av de mest kraftfulle måter å forstå coaching på er å forstå den fra slutten («the end»). Flaherty mener at vi er en del av språksamfunnet, som også er en del av tiden. Vi fullfører hva som er begynt i fortiden ved å handle i nåtiden, for å bidra til et resultat i fremtiden. Vi eksisterer i alle tre tider samtidig. Innen coaching uttrykkes dette som viktig. Om coachee vet hva han ønsker å oppnå i fremtiden, kan han korrigere seg selv og evaluere sin egen suksess.

Insoo Kim Berg og Peter Szabo (2005) innen den løsningsorienterte coaching tradisjonen er også opptatt av dette. Coaching bør starte med «the end in mind». Mennesker kommer ofte til coaching med oppfatninger av hva de synes er vanskelig og det de ikke er tilfreds med. Det er derfor viktig å stille spørsmål som kan henlede coachee mot det de ønsker annerledes, mot fremtid, fordi løsninger vil avtegne seg i beskrivelsene av det de ønsker.

Sjelesørgere er opptatt av å bringe håp inn i en samtale (Okkenhaug 2010), men er ikke eksplisitt på et systematisk arbeid knyttet til dette. En underhypotese blir derfor:

3. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer fremtidsorientert i samtalen.

Amerikansk kristen coaching mener det handler om å bevege coachee fra der de er til der Gud ønsker at de skal være, ved å finne Guds hensikt. En siste underhypotese blir derfor:

4. Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere til å hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv.

Disse hypotesene vil danne utgangspunkt for et empirisk studium av om sjelesørgere mener coaching i sjelesorgsamtaler kan ha positive bidrag.

Kapitel 3 Metodisk tilnærming

Forskningsprosessen kan ses som en serie valg og forskeren bør argumentere for sine valg og «bortvalg», skriver Ryen (2010, 10). Jeg har i dette studium valgt å ha en kvalitativ tilnærming med semistrukturerte intervjuer som primær datainnsamlingsmetode. Sammenlignet med kvantitativ forskning finnes det få standardiserte regler og teknikker innen kvalitativ forskning som definerer hvordan undersøkelser skal gjennomføres. I dette kapitlet vil jeg derfor gjøre rede for metodisk tilnærming knyttet til å belyse problemstillingen og valgene i forbindelse med forskningsprosessen.

3.1 Valg av metodisk ståsted

Det er en vanlig oppfatning i metodebøker at valg av metode er uløselig knyttet til problemstilling (Alvesson og Skoldberg 2009; Repstad 2009; Ryen 2010; Grenness 2001 og 2004). Intensjonen er at den metoden som velges skal fremstå som mest fruktbar i forhold til å belyse spørsmål som reises i problemstillingen.

Som tidligere nevnt er det få som har gjort forskningsstudie av om coaching i sjelesorgsamtaler kan utgjøre et positivt bidrag. Som prest og tidligere coach har jeg hatt en nysgjerrighet rundt dette temaet. Jeg har lett i databaser for forskningsartikler, men ikke funnet relevante artikler som kan belyse temaet. For at jeg ikke skal danne en teori basert på subjektiv synsing, har jeg derfor sett det som nødvendig å gjøre et eget forskningsarbeid rundt temaet.

Forskningsundersøkelser kan ha mange formål. Ofte deles de opp i eksplorative/beskrivende, beskrivende/forklarende og kausale undersøkelsesopplegg (Grenness 2004, 126). Når kausalt design brukes for å måle effekten av ulike stimuli, benyttes beskrivende design for å beskrive en eller flere variabler i problemstillingen og sammenhengen mellom disse. Et eksplorativt design brukes ofte når man vet lite eller ingenting om det problemområdet vi er i ferd med å gå oss i kast med.

I mitt studium kunne jeg ha sett på i hvor stor grad prester bruker coaching i sjelesorgsamtaler og eventuelt hvilken effekt de mener det har, men det vil på dette stadiet gi lite mening. Vi vet ikke hva prester vet om coaching og hva de oppfatter sjelesorg er kan også være usikkert.

Imidlertid ønsker jeg i større grad å gå i dybden enn i bredden. Jeg ønsker å se på hvilken forståelse prester har for sin sjelesorgtilnærming og om de mener coaching kan bidra positivt i disse samtalene. Gjennom kvalitative intervju vil jeg kunne komme «nærmere dataene». Jo nærmere man kommer den virkelige verden, desto større er muligheten for forståelse (Grenness 2001, 189).

Selv om debatten rundt fordeler og ulemper mellom kvantitative og kvalitative metoder er i ferd med å dø ut (Alvesson og Skoldberg 2009) kan det være relevant å nevne noen fordeler og ulemper som har vært vurdert for denne oppgaven. Et valg mellom kvantitative og kvalitativ opplegg blir ofte et valg mellom to ulike paradigmer, nemlig positivistisk og fenomenologisk (Grenness 2004, 129).

Man kan se på virkeligheten som noe som eksisterer uavhengig av meg som forsker. Oppfatningen er at virkeligheten er konkret og kan fanges av objektive metoder. På den andre siden kan man se på virkeligheten som en konstruksjon som ikke kan beskrives uavhengig av min virkelighetsoppfatning. Vi er skapt gjennom definisjoner og sosial samhandling, slik Cato Wadel beskriver (referert i Ryen 2010, 45). Samfunnet er et fellesskap av subjektive meningsbærere som taler, fordekker og ytrer seg på forskjellige måter. Den virkelighet jeg som forsker undersøker er ikke adskilt min virkelighet. Som forsker er jeg en del av dette samfunnet, slik Hans Skjervheim er opptatt av (referert i Ryen 2010, 44). Forsker er både «deltager» og «tilskuer», og står deltakende i forhold til det som skjer.

Jeg har derfor valgt en eksplorativt kvalitativ tilnærming for oppgaven fordi jeg ønsker å få tilgang til andres forestillinger og fortolkninger av virkeligheter. Jeg ønsker å finne ut hva andre *forstår* og oppfatter angående bruk av coaching i sjelesorgsamtaler.

Jeg tror imidlertid ikke at vi ikke påvirker hverandre. Som forsker er jeg subjekt som møter andre subjekt. Jeg kommer fra samme språklige erfaringstradisjon som informantene og har samme utdanningsbakgrunn. Ved innsamling og tolkning av data er jeg både tilskuer og deltager. Som tilskuer er jeg opptatt av å finne frem til informantenes mening, men jeg er også klar over at vi påvirkes av hverandres oppfatninger.

Med utgangspunkt i dette er jeg opptatt av at undersøkelsen skal være systematisk og nøye. God kvalitativ forskning bygger på en bevissthet om å stille spørsmål til datainnsamling og bearbeiding. I det videre vil jeg derfor søke å få til en systematisk, eksplisitt håndtering av de problemer som diskuteres.

Jeg vil også bruke den hypotetisk deduktive metoden i dette studium siden det er en del av oppgaven i Modulen «Consulting» på Master of Management. En måte å sikre seg en slutning av forskningen på er å utforme hypoteser. Man skal likevel ha et kritisk øye til hypoteseprøving fordi det kan bli selvoppfyllende etter som oppmerksomheten til mennesker i testsituasjonen rettes mot hypotesen (Alvesson og Sköldbberg 2009, 97).

3.1.1 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet er et mål på at man kan stole på resultatene av det vi forsker på. Det dreier seg ofte om nøyaktighet og pålitelighet. Validitet viser til i hvilken grad undersøkelsen måler det den faktisk er ment å måle (Grenness 2004, 101). Disse begrepene henger historisk sammen med den positivistiske, kvantitative forskningstradisjon. Fordi den fenomenologiske tilnærming har vært i en slags opposisjon, har det vært en viss grad av uvillighet til å bruke disse kvalitetsvurderingene. Men vi kan bruke andre ord som pålitelighet, troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet.

Pålitelighet tilsvarer kriteriet reliabilitet. Det sikres ved en gjennomtenkt og systematisk gjennomføring og beskrivelse av undersøkelsen, slik at andre kan vurde-

re om resultatene og konklusjonen er rimelige og troverdige (Grenness 2004). Om undersøkelsen er valid eller troverdig dreier seg om å skape tillit til at funn og resultater er sanne.

I det nedenfor stående vil jeg beskrive og drøfte utvalg av informanter og gjennomføring av datainnsamling med tanke på å gjøre forskningen troverdig.

3.2 Beskrivelse og drøfting av utvalg av informanter

I utvalgsprosessen må man i følge Michael Quinn Patton forholde seg til to ting (referert i Ryen 2010, 88). Det ene er å velge hva man skal studere. Den andre er å finne kildene man tror best vil kunne svare på de sentrale spørsmålene i studien, og dermed følge opp studiets formål. Det handler altså om å finne et egnet miljø til problemstillingen som kan gi informasjon til å forstå denne.

I og med at problemstillingen griper fatt i to fagtradisjoner som sjelesorg og coaching, har jeg i første omgang valgt å avgrense oppgaven til å hente data fra et miljø, nemlig informanter som er kjent med sjelesorg. Jeg kunne ha valgt å innhente data fra coaching miljøet for å gjøre et komparativt studium, men det er ikke denne oppgavens anliggende.

I tillegg har jeg avgrenset oppgaven til å bruke teologer som informanter. Jeg kunne ha spurt diakoner og andre kirkelige ansatte som også gjennomfører sjelesorgsamtaler, men det er stort sett hos teologene utviklingen innen dette fagfeltet har foregått.

Prester har også mange ulike samtaler. De har både kasualia-samtaler i forbindelse med dåp, vigsel og begravelser, men også vanlige hverdagslige samtaler med søkende mennesker. I mange tilfeller kan overgangen mellom de ulike samtalene være glidende. Hovedhensikten i dette studium er ikke å ta utgangspunkt i en type samtale, men la informantene selv definere hva de opplever sjelesorg er. Det kan være en kasualia samtale som blir en sjelesorgsamtale, eller det er en samtale der konfidenten tar kontakt med sjelesørger for å snakke om et bestemt tema. Det er overgitt til informanten å definere hva de oppfatter med sjelesorg. Med denne åpne tilnærmingen blir det også mer åpent om sjelesørgeren opplever at coaching kan bidra i samtalene.

Siden hensikten med denne oppgaven er å gjøre et eksplorativt studium hvor det handler om finne ut av andres forestillinger og fortolkninger av virkeligheter, og hva de forstår og oppfatter angående bruk av coaching i sjelesorgsamtaler, har jeg valgt å innhente informasjon fra tre forskjellige grupper teologer for å sikre bredest mulig tilfang av informasjon.

Gruppe 1 er eksperter på sjelesorg. Sjelesorgmiljøet i Norge er relativt lite, men har noen ledende personer som har skrevet artikler om sjelesorg, underviser andre i sjelesorg og/eller driver egen sjelesorgpraksis. Jeg har valgt tre informanter innen denne gruppen for å få en forståelse av hva sjelesorgekspertene oppfatter om bruk av coaching i sjelesorgsamtaler. Disse tre informantene har alle tatt Pastoral klinisk utdanning (PKU).

En annen gruppe informanter er hentet fra studentprester i Norge. Disse har relativt mange samtaler som kan kalles sjelesorgsamtaler. I tillegg snakker de ofte med *friske* mennesker som er en annen gruppe enn dem som er rammet av sykdom som ofte PKU-utdannede prester møter. Jeg har valgt to personer som informanter innen denne gruppen.

En tredje gruppe informanter er menighetsprester. Menighetsprester møter mennesker i ulike livssituasjoner. De har fra få til mange samtaler. Oftest dreier det seg om kasualia samtaler, men inni mellom møter de mennesker i hverdagslige eksistensielle samtaler. Med referanse til Bunkholt (2007) som er opptatt av å se etter en sjelesorgtilnærming som kan passe folkekirkeprester, kan det være interessant å se om disse informantene opplever at coaching kan gi bidrag i sjelesorgsamtalene. Innen denne gruppen har jeg valgt to informanter.

Utvalget av informanter innen disse tre gruppene, er gjort etter en form for «snøballmetode» (Ryen 2010, 90). Ekspertene i sjelesorg har nærmest valgt seg selv da utvalget ikke er så stort. Informanter fra de to andre gruppene (menighetsprester og studentprester) er nøstet frem gjennom anbefalinger.

Informanter er også valgt etter variabler som kjønn og delvis alder. Når det dreier seg om kjønn har jeg søkt å få en balanse med fire mannlige og tre kvinnelige informanter. Når det gjelder alder har jeg søkt å få en bredde, det er likevel slik at dem som har lengst erfaring med sjelesorg og kan betegnes som eksper-

ter, er eldst. Gruppe 1 består alle av informanter mellom 60 og 70 år og har mellom 30 og 40 års erfaring som sjelesørgere, med undervisning og/eller sjelesorgpraksis. De fire andre informantene (studentprester og menighetsprester) er yngre, mellom 40 og 50 år, og har fra 7 til 20 års erfaringsom prest. De har fra få samtaler til 160-70 samtaler i året som de selv kaller sjelesorgsamtaler (mer utfyllende data i vedlegg 1).

Jeg har valgt å bruke ordet informant om dem jeg intervjuer fordi de aktuelle intervjuobjektene sitter på informasjon om den kulturen jeg er interessert i å forske på (Ryen 2010, 17). Det har også vært viktig for meg ikke å intervju personer jeg står i et nært forhold til, da det vil kunne skape en situasjon hvor nødvendig informasjon ikke kommer frem enten fordi informanten ikke føler seg fri til å snakke om det eller det man snakker om blir for implisitt. Det er imidlertid slik at det teologiske miljøet i Norge er lite og de fleste vet hvem hverandre er. I et eget kapittel under vil jeg vurdere min egen rolle som oppgaveskriver med kjennskap til miljøet jeg forsker på.

3.3 Beskrivelse av gjennomføring av datainnsamling

Informantene ble kontaktet via mail eller via personlig møte. I alle tilfeller ble det kort informert om forskningsprosjektets formål. Med hensikt ble min egen historie som sjelesørger og coach holdt tilbake for ikke i utgangspunktet å påvirke informantene. Av noen var bakgrunnen likevel kjent og av andre ble det utvist nysgjerrighet i intervjuene fra informantens side. I slike tilfeller ble ikke informasjon om min erfaring tilbakeholdt.

Informantene er intervjuet gjennom et semistrukturert intervju. På forhånd var hovedspørsmål satt opp i en intervjuguide (vedlegg 2). Spørsmålene ble stilt informantene i en gitt rekkefølge, men fulgt opp på ulikt vis i samtalen.

Intervjuene ble tatt opp på bånd bortsett fra ett hvor opptaksmaskinen gikk i stykker. Det ble også gjort notater underveis. Intervjuene ble transkribert og gjengitt i en ord-for-ord utskrift (verbatim). I intervjuet hvor opptaksmaskin gikk i stykker ble notatene som ble nedtegnet underveis i intervjuet skrevet ut. Alle informantene fikk utlevert en utskrevet versjon av intervjuet. Det ble i alle tilfeller gjennomlest av informanter. Tilbakemelding ble gitt til intervjuer om at inn-

holdet var kjent og noe informanten sto for. De transkriberte intervjuene er vedlagt i vedlegg 3.

Analyseprosessen av alle innsamlede data kan være en rotete, tidkrevende og ikke-lineær, kreativ prosess med rom for mye tvil (Grenness 2004). Det handler likevel om å bringe orden, struktur og mening i stoffet. En kvalitativ analyse kan kalles «omelett-metoden» hvor man «knuser» dataene gjennom å bryte dem ned i deres bestanddeler, for deretter å vispe dem sammen igjen med siktemål å ende opp et sted forskjellig fra der vi startet.

En tilnærming basert på «grounded theory» (Glaser 1998, Strauss og Corbin 1998, referert i utdelt materiale av Grenness 2011) gir en metode for induktiv generering av hypoteser/teorier fra empirisk materiale. En induktiv tilnærming går ut fra en mengde enkelte tilfeller – empiri – for å danne en generell konklusjon. Mens en deduktiv ansats går ut fra en generell regel eller teori. I og med at jeg i denne oppgaven bruker hypotetisk deduktiv metode vil jeg gjøre en analyse av oppgavens data-materiale i «grounded theory's» ånd (Grenness 2004, 179).

Jeg har gjennomført en åpen koding av datamaterialet fra intervjuene for å komprimere innholdet (et eksempel på en side med åpen koding er vedlagt i vedlegg 4). Kodene er hentet fra informantenes utsagn i datamaterialet. Utsagn og setninger er forenklet og omformulert.

Deretter har jeg gjennomført en aksial koding ved å kategorisere utsagn i nye kategorier etter klipp og lim-metoden. Kodete utsagn fra informantene i den åpne kodingen, er samlet i kategorier med samme meningsinnhold. Dette er gjort i et eget dokument. Eksempel på kategorier kan være: forståelse av sjelesorg, informantenes holdning til coaching, og utsagn knyttet til de enkelte hypotesene. De forskjellige informantene er gitt en fargekode for at de skal kunne identifiseres (et utdrag av dokumentet med aksial koding er vedlagt i vedlegg 5).

En selektiv koding ble gjort av den enkelte informants utsagn og oppfattelse av sjelesorg samholdt med ulike sjelesorgretninger presentert i tabell 1 i denne oppgaven. Dette ble gjort for å få en forståelse av den enkelte informants bakgrunn og for å få en større forståelse av hvor den enkelte informant plasserer seg blant ulike sjelesorgretninger (vedlegg 6).

En selektiv koding ble også gjort av utsagn fra den enkelte informant angående coaching. I en egen tabell ble kunnskap om coaching, positive uttalelser om coaching, hvordan informantene sammenligner sjelesorg og coaching, og kritiske uttalelser til coaching, satt opp (vedlegg 7). Dette ble gjort for å få en større oversikt over informantenes kunnskap og holdning til coaching.

3.4 Oppgaveskrivers rolle

At jeg som intervjuer har samme utdanningsbakgrunn som informantene kan både ses på som en svakhet og styrke. Svakhet er at vi gjennom vår utdanning har felles oppfattelse av ord og uttrykk. Enkelte koder og symboler kan derfor tas for gitt. Noe informasjon kan på den måten gå tapt.

Styrken med lik bakgrunn er likevel slik Grenness (2001, 189) påpeker at Shere Hite er opptatt av; «informasjon om kvinnelig seksualitet kan bare hentes på en troverdig og valid måte fra en som selv er kvinne». Oppgaveskriver er selv teolog og tilhører det kirkelige miljø. Jeg har også gjennomført en modul av Pastoral klinisk utdanning. I tillegg har jeg erfaring med å gjennomføre sjelesorgsamtaler, noe som kan være et utgangspunkt for å forstå det informantene snakker om.

Jeg har også som tidligere nevnt en forutforståelse gjennom egen erfaring med bruk av coaching prinsipper i sjelesorgen. Det har imidlertid vært viktig for meg i dette studium ikke å søke svar som bekrefter min egen oppfatning og erfaring. Jeg er klar over min innlevelse og empati med problemstillingen i undersøkelsen. Det har derfor blitt lagt vekt på å søke informantens versjon av virkeligheten, deres holdninger, oppfatninger og meninger, slik at jeg får frem så autentiske data som mulig.

Kapitel 4 Drøfting og diskusjon

Jeg har kategorisert og analysert datamateriale som er fremkommet i intervjuene og sett etter mønstre, sammenhenger, fellestrekk som kan belyse hypotesene. I dette drøftingskapittelet vil jeg først presentere den enkelte informants oppfatning av sjelesorg. Deretter hva de forstår med coaching. Jeg vil presentere funn knyttet til hva informantene mener om underhypotesene, før jeg presente-

rer funn knyttet til hovedhypotesen. Der det gir en utdyping av forståelsen vil jeg vise til utsagn fra informantene. Andre steder vil jeg referere til relevant teori for å styrke eller avkrefte argument og konklusjon.

Jeg vil benytte betegnelsen sjelesørgeren og informanten om den som er intervjuet. *Hun* og *han* vil bli brukt om sjelesørgeren eller informanten for å identifisere hvilket kjønn det er som snakker, men jeg har ikke gjort en kjønnsespesifikk analyse.

4.1 Forståelse av sjelesorg

Grevebo (2006) har identifisert åtte hovedretninger innen internasjonale sjelesorg (tabell 1). For å forstå hva den enkelte informant mener med sjelesorg har jeg brukt beskrivelsene av de ulike sjelesorgretningene (kap 2.1.6) som en ramme for å utdype uttalelser fra informantene. Med bakgrunn i hva informantene mener med sjelesorg, kan vi lettere forstå om og hvordan informantene mener coaching kan bidra i sjelesorgsamtaler. Jeg skyller likevel å nevne at to av informantene ikke var opptatt av å definere sjelesorg innen en eller annen gruppe, fordi de ikke mente tilnærming til konfidenten var avhengig av hvilken sjelesorgretning de tilhørte.

Den enkelte informants ord og uttrykk av hva de oppfatter sjelesorg er, ble satt opp i en matrise (vedlegg 6). Selv om de fleste informantene brukte utsagn som kan falle inn i flere grupper, har jeg latt *hovedvekten* av ord og uttrykk være utslagsgivende for hvilken gruppe den enkelte informant er lagt under.

Analysen viser at ingen av informantene faller inn i gruppen kerygmatiske, evangelikal, karismatisk orientert sjelesørgeren som ser på sjelesorgsamtaler som en form for forkynnelse av Guds åpenbaring for enkeltpersoner. Fire av informantene faller inn i gruppen terapeutisk sjelesorgretning og to faller inne i gruppen ekklesial sjelesorgretning. En siste person ser ut til å stå med en fot i både terapeutisk og ekklesial retning fordi vedkommende bruker ord og uttrykk som hører hjemme begge steder.

Ulike sjelesørgeriske retninger	Kerygmatiske sjelesorg	Evangelisk sjelesorg	Karismatisk sjelesorg	Spirituell sjelesorg	Ekklesial sjelesorg	Terapeutisk sjelesorg	Sosio-politisk sjelesorg
Kjennetegn	Forkynnelse av Guds åpenbaring for enkeltpersoner	Personlig engasjert påvirkning fra bibelske sannheter	Åndelig fullmakts gjerning i Jesu navn	Medvanderende henvisning til Guds dype hemmelighet	Kirkelig omsorg til tro og liv	Profesjonell og psykologi dominert hjelp til selvhjelp	Befrielse og forandring av livshemmende ytre forhold
Antall informanter					2+ (1)	4 +(1)	

Tabell 2: Matrise over fordeling av antall informanter innen de ulike internasjonale sjelesorgretningene (Grevebo 2006)

Jeg vil i det følgende utdype ord og uttrykk og beskrivelser som gjør at den enkelte faller inn i den ene eller andre gruppen.

4.1.1 Den terapeutiske sjelesorgretningen

Den største gruppen av informanter 4 + (1) vil falle inn under den terapeutiske sjelesorgretningen hvor konfidenten blir plassert i sentrum for relasjonen, og sjelesorg ses som en profesjonell og psykologi dominert hjelp til selvhjelp.

Innen denne retningen legges det i følge Grevebo (2006) vekt på at konfidenten blir møtt med respekt, innlevelse og et ekte engasjement der den faktisk befinner seg. Sjelesørgeren blir sett på som en velutdannet assistent som yter hjelp til selvhjelp. Metodisk vil denne formen for sjelesorg legge vekt på samtaleklimaets betydning, og man vil lete etter den psykologiske tilnærming som synes mest effektiv og helbredende i det aktuelle tilfellet. Det vil si den tilnærming som best frigjør de indre krefter som trekker i retning av helhet og harmoni. På dette grunnlaget har man håp om at en helsebringende selvrealisering kan finne sted (Grevebo 2006). Den norske sjelesorgutdanningen PKU faller inn under denne gruppen.

Gruppen av informanter som ble plassert innen denne sjelesorgretningen har hovedfokus på det å etablere en god relasjon som utgangspunkt for å få til en god sjelesorgsamtale. Forholdet til konfidenten og det å etablere en god relasjon, synes avgjørende.

En informant beskrev den terapeutiske sjelesorgen som å være *teologi i biografisk kontekst*. Med det mente han at sjelesorg er en teologisk forståelse av hvem Gud er, hvem menneske er, og menneskets relasjon til Gud og seg selv og til andre. I *biografisk kontekst* forklarte han på denne måten:

Du kan si at teologi kan være en akademisk disiplin som svever litt over vannene i de akademiske sfærer, men i sjelesorgen blir teologien trukket ned i livet, i den biografiske kontekst. Det handler om å anvende teologi inn i livet som hjelp for mennesker til å finne livsorientering, til å finne ut hvem de selv er.

En annen informant var opptatt av å beskrive sjelesorg med to metaforer: *Guds hjerte og menneskets sjel*.

«Mennesket sjel» betyr hele menneskets liv, alt menneskelig hva det nå enn måtte være, uten begrensninger. Det er sjelesorgen åpen for... «Guds hjerte» er metaforen for Guds jordvendte, lidenskapelige godhet vendt mot mennesker liv.

En tredje informant brukte ordet *sjeleomsorg* om sin sjelesorgtilnærming.

Flere av informantene var innom at sjelesorgen først og fremst var et samtalefag. Tilnærmingen ble av informantene beskrevet som å bære preg av en prosess, som kunne forstås som å få til en dialog i et spenn mellom forståelse av det konfidenten kom med og tolkning av hva det betydde. Det handlet om å møte den andre, forstå den andre og forstå seg selv i relasjon til den andre, slik en informant beskrev det. Samtaleprosessen ble likevel oppfattet som noe ulikt terapeutiske prosesser. Flere informanter var innom at det i sjelesorgsamtaleprosessene ble tatt utgangspunkt i at Gud finnes, som en informant karakteriserte som forskjellig fra psykologien:

... Psykoterapien tar ikke stilling til om Gud finnes eller ikke. Den kan ta stilling til at menneske tror at han finnes, eller at de opplever at han finnes, eller at de ikke tror at han finnes. Men terapien i seg selv tar ikke stilling til det spørsmålet. Sjelesorgen tar stilling til om at mennesket har noe med ham å gjøre.

Spesielt i denne prosessen var det flere informanter trakk frem, som det de kalte «mellomrommet». Mellomrommet blir av Stoltenberg (2008) beskrevet som å være rommet som oppstår mellom sjelesørger og konfident, og som oppstår når disse setter seg ned for å snakke sammen. Dette mellomrommet fylles med innhold, og Gud er i dette mellomrommet. Stoltenberg beskriver det som at Gud er til stede før samtalen, under og også etter at samtalen er over.

Engedal (1994) beskriver «mellomrommets virkelighet» fra en hermeneutisk synsvinkel. Det handler om å forstå og bearbeide medmenneskets livssituasjon.

Konfidentens liv er i fokus, men det som skjer i samtalen bærer preg av både forutforståelse og erkjennelsesledende interesser. I arbeidet med å forstå det andre menneskets egenart engasjeres sjelesørgeren av sin egen verden. Mellomrommets virkelighet blir sett på å være en dynamisk og foranderlig felles verden. Slik ble det også beskrevet av en av informantene:

Det som er konfidentens og det som er sjelesørgerens, møter hverandre i mellomrommet, og kan åpne for muligheter til forståelse, innlevelse, støtte, omsorg, utfordring, konfrontasjon. Så begrep om mellomrommet er en utfoldelse av relasjonaltet i menneskelivet i det hele tatt.

Flere informanter var innom at man på tross av *mellomrommet*, likevel ikke trengte å snakke om Gud i sjelesorgsamtaler. Man kan i sjelesorgsamtalene snakke om hva man vil, om «what ever», som en av informantene sa:

... Det har den elementære teologiske begrunnelse at Gud er engasjert i «what ever», har ingen spesialinteresser om noe sjelelig eller åndelig eller hva de kan finne på å kalle det.

Når det dreier seg om sjelesorgens hensikt var flere informant opptatt av at det i samtalen handlet om å *hele* eller *frigjøre* det andre mennesket. En informant forklarte det på denne måten med utgangspunkt i empowerment-tankegangen:

Når noe skal heles så ligger det et bilde bak som sier noe om at noe er gått i stykker, og så skal det bearbeides med tanke på prosesser mot større helhet. Men det kan også være at noe skal bli til, at noe skal utfolde seg. Det kan være at noe skal frigjøres. Det kan være at, noe av dette som en stund har vært populært, empowerment er et viktig perspektiv, at sjelesørgeren skal være på en sånn måte overfor andre mennesker at det får tilgang til egne ressurser og muligheter, og støttes i å ta det i bruk. Det er både det å få tilgang til og det å ta det i bruk som er et viktig perspektiv.

En annen informant koblet frigjøring til det å leve et autentisk liv:

Det er mye som kan forføre oss, eller binde oss eller få oss til å tro det ene eller den andre. Derfor kan frigjøring ha mange ansikter, individuelle ansikter... Man kan godt ut fra teologiske premisser formulere en målsetting om at mennesket skal frigjøres til å leve et autentisk liv som seg selv, sammen med andre og som det mennesket Gud har skapt.

Tema for samtalen informantene innenfor den terapeutiske sjelesorgretningen nevnte, kan falle inn under tema det psykologiske fagfeltet er opptatt av. Det kan være tema som kriser, konflikter, samlivsbrudd, nyetablering, lav selvfølelse, tap, sorg og eksistensielle spørsmål. Et tema området som likevel uthevet seg for sjelesørgere var temaet *døden*. En informant beskrev sjelesorgsamtalene som mye mer enn samtaler, og brukte begrepet «way beyond the point of» samtale som beskrivelse:

....når jeg sier «way beyond» da snakker jeg om mennesker som ikke har språk, og pasienter som er døende. Noen har ikke språk fordi de har mistet språket. I helsevesenet kan man ikke være for avhengig av språk for å være prest, for ikke alle de vi møter har språk.

Oppsummert kan vi si at fire (pluss en) av informantene beskriver egen sjelesorg-tilnærming nært opp til Grevebos (2006) beskrivelse av den terapeutiske sjelesorgretning. Informantene er opptatt av samtaleklimaets betydning. I samtalene er informantene opptatt av å finne ut hvem konfident er, hvem Gud er, og konfidents relasjon til Gud og seg selv og til andre. Begrepet «mellomrommet» beskriver at Gud er tilstede i samtalene, men Gud trenger likevel ikke være tema. I samtalene brukes gjerne psykologiske tilnærminger og det som skjer blir gjerne sett på som en prosess der det handler om forståelse og fortolkning. Håpet om å bidra til helsebringende selvrealisering kommer frem gjennom beskrivelsene av hensiktene med sjelesorgsamtalene som å frigjøre den andre til å leve et autentisk liv som seg selv, sammen med andre og som det mennesket Gud har skapt.

Samholdt med de tre informantgruppene beskrevet i metodekapittelet 3.2 kan vi se at informantene som faller inn i den terapeutiske sjelesorgtradisjon, alle er fra gruppen sjelesorgekspertene, i tillegg til en studentprest og en menighetsprest.

Sjelesorgekspertene har alle PKU-utdannelse. PKU tradisjonen har imidlertid blitt kritisert for å ha et teologisk underskudd og marginalisere sjelesorgens teologiske forankring og innhold. Flere av informanter forsvarte PKU-tradisjonen og sa den var i utvikling og at det i dag ikke bare ble vektlagt speiling og lytting med bakgrunn i Carl Rogers humanistiske psykologi, men at man nå var mer bevisst prosessen, på å være aktiv bidragsyter i samtaler, også med tanke på en teologisk forankring.

Hos informantene i den terapeutiske sjelesorgtradisjonen kan det synes som det teologiske fundamentet i stor grad er tilstede. De fleste inkluderer tro og en teologisk forståelse for det som skjer i sjelesorgsamtalen. På denne måten kan det synes som kritikken mot den terapeutiske sjelesorgretningen ikke inkluderer informantene som har bidratt til dette forskningsarbeidet.

4.1.2 Den ekklesiale sjelesorgretning

Innen den ekklesiale sjelesorg retningen ses sjelesorg på som kirkens omsorg til tro og liv. Utøvelse av sjelesorg blir innen denne retningen sett på å ha en innbygd bredde og en teologisk konsentrasjon. Utøvelsen skjer i og gjennom menigheten i dens ulike manifestasjoner. Det psykologien kan bidra med på veien, tas i utgangspunkt imot med åpen takknemlighet og lærevillighet. Samtalene har en

menighetsmessig/kirkelig forankring og kan ses på som tro og livshjelp (Grevenbo 2006).

Det kirkelige tyngdepunkt er avgjørende og sjelesorgen forankrer derfor sjelesorgen i en kontekst. Den ekklesiale sjelesorgretningen lener i følge Grevebo (2006), seg på Martin Luther og hans forståelse av sjelesorg. Luther så på sjelesorgen som en typisk kirkelig omsorg og som en form for hyrdetjeneste overfor menighetene.

En av de tre som plasserte seg tydeligst i den ekklesiale sjelesorgretningen definerte sjelesorg med utgangspunkt i en kirkelig kontekst på følgende måte:

Jeg tenker at det er en samtale av eksistensiell art. Tro og eller et liv, eller alt sammen, i en kirkelig kontekst. Kirkelig kontekst dekker det mer fordi det er prestekontor.

Det kirkelige fellesskapet ble av informantene sett på som å være stedet der sjelesorgen utøvdes. Det ble sagt at den enkelte ikke kan ses uavhengig av det kristne fellesskapet. Konteksten fargelegger samtalen, beskrev en informant. Den generelle oppfatningen var at den som kom til sjelesorg, ble hjulpet av kirken:

Man har kommet et sted som har en viss sammenheng med livet. Da kan kirken formidle en opplevelse av håp, kanskje styrke...

Den samme informant beskrev seg som et «religiøst symbol» i samtalene. Det ble antatt at konfident kom til samtale hos en sjelesørger med noen andre forventinger enn det vedkommende ville oppleve hos en psykolog hvor vurdering eller diagnostisering ville finne sted. Sjelesorgsamtalen ble kalt en fordringsløs samtale:

...så tenker jeg at jeg som prest er et religiøst symbol, som sier noe om at Gud på et vis er til stede... uten at det blir nevnt. Så kanskje ligger det noen forventinger til samtalen, at de ikke skal bli behandlet. At de ikke har en forventning om at jeg skal vurdere dem, som en kanskje kan tenke at mange studenter opplever i møte med psykologer. At de blir vurdert om de er syke, eller trenger behandling. Det er på en måte en slags fordringsløs samtale.

Selv om man ikke trenger å nevne Gud i samtalene, blir det som skjer sett på som et sted hvor man kan *bekreft*e den troen folk har. En informant mente man møtte mennesker i sjelesorgsamtaler med utgangspunkt i et budskap og en gudsfortelling. Dette ble sett på som en grunn til at informanten kom til sjelesorg og ikke benyttet andre samtaletilbud. Hos en prest ville de kunne få «koblet på en gudsfortelling». Informanten beskrev at han i sjelesorgsamtaler ofte så det som en oppgave å bekrefte den troen folk har:

.. alle jeg prater med vet at jeg er prest, men jeg er ikke den første som bringer inn ordet Gud. Det får de selv komme med. Veldig mye handler om en form for bekreftelse...

En type samtaler informantene beskrev ble nevnt å ha en mer eksistensiell karakter av å hjelpe konfidenten til å *tåle* livet den har. Kjærlighets sorg ble nevnt som et eksempel på tema mennesker kunne komme for å snakke om. Konfidenten kunne ønske å få hjelp til å bli ferdig med smertene. Sjelesørgeren var imidlertid opptatt av å bruke mer tid på forståelse og undre seg over det som har skjedd, enn å løse problemet.

En annen type samtale ble sett på som *livsveiledning* av en informant:

..Og jeg ber ikke folk om å åpne et rom som de ikke vil åpne... det handler om å sette i gang noen refleksjoner da, og det er en slags livsveiledning.

En informanten mente rammen for sjelesorgsamtaler var praktisk teologi og at en nødvendig diskusjon måtte være å se på sjelesorgsamtaler i sammenheng med det å *bygge* en kirke. En tilnærming ville være å diskutere: «hva er kirke, hva er Gud i samfunnet, hva er folkekirke, hva betyr det at menneskene ikke nevner Gud, men likevel har med seg en forståelse av Gud». Det ble uttrykt kritiske innvendinger til PKU-utdannelsen hvor sjelesørgere oftest møter mennesker i krise på sykehus og institusjoner. Det man lærer i et slikt program ble ikke nødvendigvis oppfattet som overførbart til andre sammenhenger, mente informanten.

Oppsummert kan vi si at det er en sammenheng mellom Grevebos (2006) beskrivelse av den ekklesiale sjelesorgretningen og to (pluss en) av informantenes beskrivelse av sin sjelesorgtilnærming. Sjelesorgsamtaler innen denne tradisjonen har et kirkelig tyngdepunkt og forankrer sjelesorgen i en kirkelig kontekst. En informant beskriver konteksten som det som fargelegger samtalen. Sjelesørgeren ser på seg selv som et religiøst symbol. Det er en bevissthet knyttet til at den som tar kontakt med sjelesørgeren vet han tar kontakt med kirken, og at det utgjør en forskjell til terapeutiske samtaler. Innholdet i samtalene innenfor denne retningen blir sett på å være en fordringsløs samtale av eksistensiell art. Det kan handle om å *tåle* livet eller være en slags livsveiledning.

En av disse informantene som plasserer seg tydelig innenfor den ekklesiale sjelesorgretningen er en studentprest og en menighetsprest. En tredje informant er menighetsprest som har like mange utsagn innen den ekklesiale sjelesorgretningen som den terapeutiske.

Flere av informantene som er plassert innen den terapeutiske retningen bruker inni mellom ord og uttrykk som kan falle inn under den ekklesiale sjelesorgretning. De nevner at kristen sjelesorg relaterer seg til kirken og blir gjennomført med basis i kirkens tro. De sier de gjerne kan benytte både bibel og bønn i samtalen og at de er opptatt av kontekst. Det er likevel min oppfatning at de første og fremst griper fatt i den relasjonelle utfordringen det er å få til en god samtale, dernest relaterer de det til den kirkelige eller trosmessige konteksten for samtalen. Informantene som faller inn i den ekklesiale sjelesorgtradisjonen gjør motsatt. De tar utgangspunkt i at samtalen finner sted i en kirkelig kontekst, deretter søker de å få til en samtale med det utgangspunkt.

Det kan også synes som om sjelesørgere søker elementer fra andre sjelesorgretninger. En informant beskrev at han nå i det senere mer har gått over mot mystikken, altså en mer spirituell sjelesorgretning. En informant sa hun selv gikk i åndelig veiledning og fant det interessant. Den siste har gått på et opplæringsprogram i åndelig og ignatsiansk veiledning og fant den spirituelle tilnærmingen dette representerte, som et viktig supplement.

4.2 Oppfatning av coaching

For å få en forståelse av den enkelte informants uttalelser om coaching og om sjelesørgere kan tilnærmingen i sjelesorgsamtaler, er det relevant å se på hvilke kunnskap den enkelte informant har om coaching. I en matrise (vedlegg 7) har jeg plassert den enkelte informants utsagn om coaching. En analyse av utsagnet viser at forforståelsen av hva coaching er, var ulik hos informantene. Jeg vil gruppere informantene i tre grupper:

1. Vet lite om coaching
2. Vet litt om coaching
3. Vet mye om coaching

Tabellen under er en forenklet versjon av matrisen i vedlegg 7 og viser plassering av informanter utfra deres kunnskap om coaching.

	Vet lite om coaching	Vet litt om coaching	Vet mye om coaching
Antall informanter totalt	3 informanter	3 informanter	1 informant
Informanter fra ulike sjelesorgretninger	2 fra terapeutisk sjelesorgstradisjon 1 fra ekklesial sjelesorgstradisjon	1 fra terapeutisk sjelesorgstradisjon 1 fra ekklesial sjelesorgstradisjon (1) fra ekklesial/terapeutisk	1 fra terapeutisk sjelesorgstradisjon
Informanter fra ulike informantgrupper	2 sjelesorgeksperter 1 studentprest	1 sjelesorgekspert 1 + (1) menighetsprest	1 studentprest

Tabell 3. Oversikt over informantenes kunnskap om coaching knyttet til ulike sjelesorgstradisjoner og informantgrupper

Innen gruppen som *visste lite om coaching* (3 informanter) ble det uttalt av en informant at:

Jeg har hørt ordet. Jeg kan ikke forholde meg til coaching komparativt uten å vite hva jeg skal forholde meg til.

I denne gruppen ble coaching samtaler oppfattet som å være en målrettet samtale, til forskjell fra sjelesorgsamtaler som mer dvelte ved eksistensensielle kriser. En informant uttrykte en ambivalens for coaching med å si at det ikke er sikker mennesker ønsker å bli hjulpet så fort.

Likevel hadde flere av informantene er del beskrivelser av coaching som kunne oppfattes som positive. En sammenlignet sjelesorg og coaching på denne måten:

Begge har noe av den utfordringen å prøve og forstå den livssammenhengen som det andre menneske befinner seg i. Begge må få et slags bilde av hvem dette andre mennesket er, hva slags historie har det, hvilken erfaring har det, hvilke ressurser har det, hva er det vant til å bruke, hvordan er sårbarheten. Sånn at det vil for meg være helt merkelig hvis det ikke er en del utfordringer som er felles, men hvordan det spilles ut og tas i bruk avhenger av den helt konkrete livssituasjonen som en inviteres inn i.

En informant nevnte at noen sikkert ville kalle det hun gjorde for coaching, men at hun selv ikke kalte det det. Hun mente unge mennesker «sikkert» kunne ha bruk for både coaching og sjelesorg. En av informantene sa at sjelesørgere gjerne kunne bruke coaching:

Mitt utgangspunkt er at det ville være merkelig hvis de ikke kunne det. Ellers skjønner jeg ikke hva sjelesørgere eller coacher skal drive med, hvis det ikke er et ganske betydelig rom for felles utfordringer.

I gruppen hvor informantene *visste litt om coaching* (3), fortalte en informant at han hadde satt seg inn i coaching litteraturen, og på basis av det holdt et foredrag om ulike veiledningstradisjoner, deriblant coaching og hvordan denne kunne brukes innenfor en kirkelig veiledning. To av informantene hadde gått på en

lederkurs i kirkelig regi hvor det var blitt gitt opplæring i blant annet coaching. En av dem hadde også sjekket muligheten for å ta et utdanningsprogram i coaching på internett.

Innen denne gruppen var det noen kritiske innvendinger til coaching. Coaching ble sett på som en tradisjon som baserte seg på et optimistisk menneskesyn, der en holdning var at «du kan bli det du vil». Det ble av informantene koblet mot *å lykkes*, og en fare var at den personlige historien ikke ble tatt på alvor. En annen informant var opptatt av å beholde sin egenart som prest, og ikke stå til ansvar for en hel coaching tradisjon. Hun mente prester skulle «hjelp folk å holde ut i livet, ikke få et godt liv».

Informanter innen denne gruppen uttalte seg også positiv til coaching og mente det måtte være noe å lære av coaching uten å bli «kvakksalver». En informant sa han opplevde at han i en del samtaler ikke kom langt, at samtalen kunne bli «kjedelig» og at teologer ikke hadde fått med seg metoder for å gjennomføre samtaler. Han ønsket å være mer løsningsorientert og ville gjerne lære seg metoder for å hjelpe mennesker «å løse problem».

I den siste gruppen som *visste mye om coaching* (1), hadde informanten gått på et mellomleder program hvor det ble gitt et to dagers innføringskurs i coaching. Informanten hadde også tydelige referanser til ulike coaching litteratur. Vedkommende grupperte samtalene han som prest hadde i tre kategorier; vanlige kasualia samtaler, problembaserte samtaler av mer eksistensiell art, og coaching samtaler. Coaching samtalene bar preg av både å være målfokusert og finne tiltak. Spørsmål fra coaching tradisjonen ble gjerne brukt. Coaching samtalene ble beskrevet på denne måten:

.... Under disse samtalene gjør vi avtaler om forløp, jeg noterer og skriver under samtalen og oppsummerer til slutt. Jeg definerer dette som coaching.

At vedkommende var prest og hadde bakgrunn som sjelesørger ble sett på å ha et positivt bidrag i coaching samtalene. Det ble beskrevet som noe «grenseoverskridende»:

Uten en basis i den kristne forståelse ser jeg ikke menneskets muligheter. Det er annerledes for teologer enn for andre fra andre retninger. Teologi innebærer noe grenseoverskridende. Vi er ikke alene. Det er noe grunnleggende for oss. Vi har en positiv vurdering av Guds nærvær som er der, uten at det er uttalt.

Oppsummert kan vi ut fra dette si at den reelle kunnskapen om coaching er ulik hos informantene. De fordeler seg på en skala av å vite lite om coaching til å vite mye om coaching. Holdningene til coaching bærer preg av å være kritiske, men også åpne. Den som kan mest om coaching er også den som bruker coaching i en del av sine samtaler og kaller sin bakgrunn som prest i disse samtalene som «grenseoverskridende».

I den forenklete oversikten over informantenes kunnskap om coaching i tabell 3, er det også nevnt hvilke sjelesorgstradisjoner informantene tilhører og hvilke informantgrupper som er representert innen den enkelte kunnskaps-kategori. Jeg vil komme tilbake til hvordan vi kan forstå dette.

4.3 Bruk av metode og teknikker i sjelesorgsamtaler

Før vi går inn på informantenes forståelse av de ulike hypotesene vil jeg se på informantenes holdning til bruk av metoder og teknikker i sjelesorgsamtaler.

Både den terapeutiske og ekklesiale sjelesorgretningen beskrevet av Grevebo (2006) har generelt en åpen holdning til bruk av teknikker. Innenfor *den terapeutiske sjelesorgstradisjon* bruker man psykologiske tilnærminger som kan bidra i samtalene. Man er også opptatt av samtaleklimaets betydning. Å utvikle gode samtaleferdigheter blir sett på som grunnleggende for å kunne snakke sammen. Innen PKU-tradisjonen er man velkjent med bruk av «human documents» som en måte å utvikle sjelesørgerens evne til å observere, forstå og tolke ulike innslag i samtalen. Innen *den ekklesiale sjelesorgstradisjonen* har man også en aksept for å bruke psykologisk metodiske tilnærminger. En informant nevnte en fenomenologisk, eksistensiell samtaleteknikk utarbeidet av Bent Falk hvor det handler om å avklare og muliggjøre valg.

Å være opptatt av teknikker kan slik flere informanter påpeker, være nyttig i en oppstarts sammenheng, for å lære seg en måte å snakke med mennesker på. Det blir likevel understreket av noen av informantene at man i sjelesorgsamtaler ikke må være *for* orientert mot teknikk. Konfidenten må ikke få en opplevelse av at de blir utsatt for en metode:

Men god sjelesorg må aldri oppfattes hos konfidenter som at de er utsatt for en metode eller teknikk. Og vi må forvalte vår faglighet slik at det blir mulig for mennesker å snakke med oss....

En informant sa at det «handler mer om å arbeide med sin egen vilje og evne til å ta imot, uten å ville blande inn sitt eget». Dette kan tyde på at det er større aksept for at sjelesørgeren kan bruke en metodisk tilnærming overfor seg selv, enn overfor konfidenten. Dette er også kjent fra PKU-tradisjonen hvor deltagere primært blir utfordret til å se egen mønstre, observere seg selv, bli bevisst ressurser og utviklingspotensial, som et utgangspunkt for at de sekundært arbeider for å forstå konfidenten (Mosvold 2000, 130). Mer enn å møte konfidenten med en metode, er man opptatt av å møte den andre på en verdiorientert måte, som å vise dem respekt. På den måten kan tilnærmingen få mer preg av å være «kunst, enn teknikk» som en av informantene sa.

Den fenomenologiske coaching tradisjonen representert av Flaherty (1999) er tilsvarende kritisk til en formalistisk bruk av teknikker. Han sier at teknikker ikke virker og advarer mot rutinemessige, mekaniske måter å gjøre coaching på og mener klienter snart oppdager når teknikker blir brukt på dem. Coachen må vite når de skal bruke teknikker og når de ikke skal.

Kimsey-House, Kimsey-House og Sandahl (2011) er også opptatt av at coach ikke sitter overfor et problem som skal løses, men over for en person. Det handler for dem om å møte hele mennesket med hjerte, sjel, kropp og ånd.

4.4 Kan coachende teknikker hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtalene?

Generelt viser analysen av informantenes meninger om coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtalene, at oppfatningene er noe sprikende. På den ene side er noen informanter opptatt av å bevare sin egenart som sjelesørgere og være på vakt mot for sterk målorientering, slik en informant uttrykte det:

I noen tilfeller vil det ødelegge alt å bringe på bane målretting. For det er en form for disiplinering og effektivisering som er en sjelesørgerisk samtale fremmed.

Det ble også uttrykt av flere informanter at mennesker som kom til sjelesorg ikke kom fordi de ønsket å etablere mål for sine liv. De ville isteden ha en samtalepartner i en vanskelig situasjon, slik en informant sa:

Mange vil bare ha noen med seg i en litt meningsløshet. Det er ikke sikkert de vil være i det meningsløse, men da tenker jeg at metoden kanskje overstyrer den andre prosess litt.

På den andre siden ble det likevel understreket av en informant at mennesker som kom til samtale var forskjellig, og at det derfor kunne være nyttig i noen sammenhenger å være målorientert:

Alt slags folk kommer til sjelesorg, der det kan være veldig viktig og snakke om: Hva tenker du er et viktig mål, hva har du behov for å snakke om, hvilken retning skal denne prosessen ta. Og jeg vet jo også...det er en balansegang her mellom at sjelesørgeren ikke skal være målrettet og effektivitetsorientert samtidig som sjelesørgeren ikke bare skal la seg bruke til hva som helst.

Flere informanter nevnte at de nettopp med bakgrunn i at konfidenter er forskjellig trengte systemer og metoder. En informant sa at «prester kunne ha mye å lære av det (coaching) fordi det gir et redskap til å gjøre de tingene vi allerede gjør, men i et litt mer organisert system». En annen informant syntes coaching ville være viktig for å hjelpe mennesker til å bli løsningsorientert:

Grunnen til at jeg ønsket coaching utdannelse er at jeg elsker å løse problemer. Det får jeg ikke gjort nok i kirken. Det å løse et problem, finne løsning og sette noen fri...jeg liker å bli ferdig med ting.

Informanten som brukte coaching aktivt mente at coaching kunne hjelpe til å komme videre i sjelesorgsamtaler:

Mye sjelesorg handler om syndserkjennelse, men vi blir ofte værende i Kyrie og kommer ikke videre til Gloria. Synes det er trist at vi blir værende i Kyrie. Vi kan komme oss videre om vi tør å tenke situasjonsbeskrivelser, selv om det er riktig at vi er syndere.

Whitmore (2002) som av Berg (2010) blir plassert i en humanistisk coaching tradisjon, bruker GROW-modellen som utgangspunkt for coaching. Goal (mål) blir satt foran Reality (virkelighet) fordi det i følge Whitmore er viktig å etablere et mål for en coaching-relasjon først. Om man starter med å beskrive virkeligheten mener Whitmore det kan påvirke målarbeidet til å handle om noe negativt, for eksempel bli en reaksjon på et problem. Whitmore foreslår både å etablere kortsiktige mål og langsiktige mål. Et korttidsmål vil være å finne ut hva coachee ønsker å få ut av coaching samtalen. Deretter vil det på sikt jobbes med å finne frem til et utøvelsesmål.

Den fenomenologiske coaching retningen til Flaherty (1999) definerer derimot coaching som en mulighet til å undersøke hva de allerede gjør i lys av sine intensjoner. I stedet for å etablere korttids og langtidsmål som Whitmore, er Flaherty mer opptatt av å se på hele coaching prosessen som et mål. Flaherty vil først og fremst etablere en relasjon til coachee og se etter åpninger for coaching. Det gjøres en vurdering eller observasjon av coachee for å få en forståelse av dennes

problem og hvor kompetent han er. Deretter starter en aktiv dialog som tar hensyn til omgivelser, situasjon, uklarheter, der coach og coachee kan snakke om forpliktelse, forventninger og resultat, før de definerer coachings formål.

For å hjelpe coachee til å korrigere atferd og utvikle seg må coach både fokusere på korttids vinninger og lang tids vinninger. Istedenfor å etablere mål vil det være viktig å bidra til at coachee forstår sitt eget fortolkningsmønster slik at den på den måten kan endre atferd.

Sjelesørgeren Engedal (1994) er opptatt av noe av det samme når han i en sjelesørgerisk relasjon er opptatt av å finne de kognitive og emosjonelle mønstrene. For å møte menneskets sjel er han opptatt av å møte hele mennesket med alt menneskelig og finne den andres pulsslag med referanse til Søren Kierkegaard «å finde ham der han er». Livet kan i noen sammenhenger være som «frosset fast». I slike situasjoner foreslår Engedal å innta en jordmors rolle og bruke en «sokratiske metode». Målet for et slikt arbeid er å hjelpe konfidenten til å tale sant om sitt liv og våge å tilhøre seg selv.

Kimsey-House, Kimsey-House & Sandahl (2011) presenterer CTI som en måte å drive coaching på hvor det ikke handler om å løse problem, selv om problem blir løst. Det handler ikke primært om å øke effektivitet eller oppnå mål. Coaching er isteden en tilnærming hvor oppdagelse, bevissthet og det å gjøre valg er viktig. Det er en måte å gi mennesker kraft (empowerment) til å finne egne svar, gi dem mot og støtte på veien til å gjøre valg. Det handler om å finne en balanse i livet og komme til et dypere nivå i det å forbinde seg med seg selv for deretter å gi innspill til hvordan lede seg selv.

Innenfor den kristne coaching tradisjonen handler det i første omgang om å etablere en visjon eller en misjon med livet (Collins 2009). Mennesker kommer ofte til samtale fordi de ønsker at noe skal være annerledes. Coaching handler om å skape endringer. Visjonen som letes frem må gjerne være forbundet med Skriften og henge sammen med verdier, lidenskap, styrker og spirituelle gaver som ønskes å benyttes. Når dette arbeidet er lagt til grunn kan arbeide starte med å utarbeide strategi og mål.

I beskrivelsen av den terapeutiske og ekklesiale sjelesorgretningen kan det identifiseres to typer samtaler sjelesørgere har. Den ene samtalen er en mer nærværende samtale som en av informantene kaller en samtale «way beyond» det å snakke sammen, hvor sjelesørgeren er sammen med mennesker som ikke har språk og pasienter som er døende. Det kan også ha karakter av å være en mer eksistensiell samtale der det vesentlige er å være tilstede sammen med den andre i det meningsløse, der det handler om å hjelpe konfident til å *tåle* den situasjonen vedkommende er. I noen sammenhenger brukes det tid på forståelse og undre seg over det som har skjedd. I slike samtaler kan det handle mer om å være medvandrer, enn sparringspartner.

Den eksistensielle coaching tradisjonen er opptatt av eksistens som viktigere enn essens og refererer til Kierkegaard (Gjerde 2004). Om mennesker er i en krise kan det være viktig å la coachee få snakke om detaljer knyttet til opplevelsen før en blir for løsningsorientert, slik den løsningsfokusert coaching tradisjonen er opptatt av (Espedal, Andersen, Svendsen 2006). Det kan være relevant å bruke tid på å høre på fortellingen, forklaringer av situasjoner, påkjenninger og tapsopplevelser. Først etter en tid kan det være relevant å fremholde muligheten.

Den andre typen sjelesorgsamtaler informantene har, er den der det ønskes *livsveiledning*. I slike samtaler kan det tyde på at sjelesørgere savner en mer systematisk tilnærming for hvordan snakke med konfident. Informantene nevner flere slike samtaler som kan handle om angstproblematikk, om en sorg som ikke går over, eller en person som kommer til sørgesamtale, men som har behov for å snakke om mer enn den døde. Flere av informantene har opplevd slike samtaler og at de etter en stund ikke opplever de har verktøy til å hjelpe konfidenten videre med problemet.

En informant mente sjelesørgerne kunne lære noe av coaching fordi det gir et redskap til å gjøre de tingene de allerede gjør i et mer organisert system. En annen av informantene er allerede i gang med å bruke coaching. Han nevner at han har tre typer samtaler hvorav den ene gruppen blir kalt coaching samtaler. I slike samtaler brukte informanten en mer metodisk målorientert tilnærming hvor det handler om å gjøre avtale om forløp, noterer og skrive underveis i samtalen og oppsummere.

Oppsummert kan vi si at både den fenomenologiske og eksistensielle coaching retningen er opptatt av å fokusere på andre elementer før de starter et arbeid med å finne mål for samtalen. Sjelesørgere er generelt på vakt mot for sterk målorientering i enkelte samtaler. Sjelesørgere har to forskjellige typer samtaler. I eksistensielle samtaler påberoper de seg rettet til å være tilstede og være medvandrere, mer enn sparringspartner. Det er i samtaler hvor det snakkes med døende, eller i samtaler hvor det handler om å hjelpe konfident til å tåle situasjonen eller være i det meningsløse. I andre samtaler som handler mer om livsveiledning kan coaching bidra til å organisere samtalen gjennom å være målorientert.

4.5 Kan coaching teknikker hjelpe sjelesørgere å bli mer fremtidsorientert i samtale?

Innenfor det fremtidsorienterte området mener sjelesørgerne at coaching kan tilføre sjelesorgen nyttig redskaper. En informant mente de faktisk allerede arbeidet fremtidsorientert ved å gi konfidenter håp og se etter mening og sammenhenger, andre var opptatt av at de godt kunne bli minnet om å gjøre mer av det.

En informant mente grunnen til at de kunne bli bedre på dette var at de hadde hatt for sterk tilknytningen til psykoterapien. I samtaler var de ofte for opptatt av her og nå enn fremtid, som en informant beskrev på denne måten:

Det kan nok hende at jeg, nå snakker jeg for meg, ikke har hatt det så tydelig for meg. Noen teknikker ville kanskje hjulpet meg å sikre fremdrift. Jeg er kanskje mer opptatt av her og nå, enn hvor vi skal.

En annen sa:

Det ligger oppe i dagen, at jeg etterspør å ha noen, og lære meg noen grep. Få spesifikk kunnskap om samtaleteknikk som kan hjelpe meg selv og den jeg snakker med... Noe med å ha de mulighetene til å se at det..

Informantene mente at coachende teknikker kunne hjelpe til å gi samtalen en retning, og hjelpe dem å stille andre spørsmål. Det var likevel også innenfor dette området en viss skepsis å spore blant informantene. En informant sa at de «må bruke coaching tilnærming med klokskap, slik at konfident ikke får følelse av å skulle være en annen». En sjelesørger nevnte også at de ikke ønsket å miste sin egen art.

Innenfor dette området som innenfor spørsmålet om coaching kan hjelpe konfidenter å bli mer målorientering, refereres det også til to typer samtaler. Innenfor en type samtaler hvor det handler å være i det meningsløse, kan det synes som informantene mener samtalen skal bære mer preg av omsorg og trøst. I andre samtaler er informantene opptatt av å være fremtidsorientert.

I presentasjon av hypotesene i kap 2.4 ble det nevnt at flere coachingretninger er mer opptatt av å være fremtidsorientert enn å se på fortid. Flaherty (1999) er opptatt av at en av de mest kraftfulle måter å forstå coaching på er å forstå den fra slutten («the end»). Insoo Kim Berg og Peter Szabo (2005) innen den løsningsorienterte coaching tradisjonen er opptatt av at man bør starte coaching med «the end in mind». Mennesker kommer ofte til coaching med oppfatninger av hva de synes er vanskelig og det de ikke er tilfreds med. Det er derfor viktig å stille spørsmål som kan henlede coachee mot det de ønsker annerledes. «Mirakel-spørsmål» og andre spørsmål om «ønsket fremtid», blir stilt for å henlede coachee mot deres ønsker. Et eksempel kan være: Hva må skje i dag for at du skal synes at det var en god ide å komme hit? Eller: Tenk deg at et mirakel skjer, og alle problemene dine blir løst. Hva vil være tegn på at dette mirakelet har skjedd?

Flere av informantene nevnte at «ønsket fremtid»-spørsmål, var noe de brukte. En informant sa:

...i en gitt situasjon kan det være et veldig viktig perspektiv å melde inn. «Tenk deg selv om to år ...hva kunne du ønske deg. Nå har vi snakket mye om det som har vært og hvordan du har det nå. Men hva tenker du om to år eller ti år?».

Insoo Kim Berg og Peter Szabo (2005) mener det er viktigere å finne ut hvor en person ønsker å gå enn hvor den har vært. Når coachee utformer sine ideer om hvor de ønsker å gå, er det lettere for dem å gå den veien. Sentrale spørsmål vil være, hva som er annerledes da, om de allerede har opplevd en flik av det de ønsker, og hvilke ressurser de kan bruke for å få til flere slike opplevelser.

Den kristne coachen Collins (2009) er opptatt av at coachingarbeidet starter med å etablere en visjon som henger sammen med hva Gud ønsker for den enkeltes liv. Det er ikke enkelt å finne en slik visjon, men man må bruke tid. I tillegg må man se etter hva coachee har av talent, verdier og hva han har lidenskap for, sier Collins (2009, 176). I coaching arbeider handler det for coach å utøve en form for

tjenende lederskap hvor coach er en tjener som støtter og gir mot, slik Jesus gjorde overfor disiplene, mener Collins.

Oppsummert kan vi si at ulike coaching retninger har erfaring med å være fremtidsorientert og stille fremtidsrettede spørsmål, noe også noen av informanter kjenner seg igjen i. Andre erkjenner at det å være fremtidsorientert er noe de som sjelesørgere gjerne kan bli flinkere til for å hjelpe konfident til å finne håp og stake ut en retning. Likevel vil det også innenfor det å være fremtidsorientert være viktig å skille mellom samtaler som handler om trøst og dem som handler om at konfidenten ønsker noe annerledes.

4.6 Kan coachende teknikker hjelpe sjelesørgere til å hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv?

Collins (2009) mener kristen coaching er å veilede og sette individer og grupper i stand til å bevege seg fra hvor de er til der Gud ønsker at de skal være. Kristne coacher, hjelper mennesker å finne Guds visjon for deres liv, og hjelper dem til å flytte seg fra deres egen agenda til å se etter Guds hensikter. Miller & Hall (2007) er opptatt av en mer relasjonell tilnærming når de sier at kristen coaching er en fokusert Kristus-sentrert relasjon som støtter en persons vekst og handlinger.

I et forsøk på å inkludere dette i en enkel setning ble underhypotesen; «coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere til å hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv», formulert. Underhypotesen var ment å skulle referere til den amerikanske kristne coaching-litteraturen, og inkludere hva den mener med kristen coaching. Hensikten med spørsmålet var å høre om norske sjelesørgere mente det samme.

Underveis i intervjuene så jeg at begrepet «Guds plan» ikke kommuniserte godt. Det oppsto en diskusjon rundt begrepet «Guds plan», mer enn en refleksjon over om coachende teknikker kunne hjelpe konfidenter til å finne en hensikt med sitt liv. En informant sa:

..jeg er litt skeptisk til å legge alt for mye vekt på Guds plan fordi jeg har sett for mye av at den fører til en type stress, eller en mestring eller noe jeg skal få til. Jeg tenker at sånn jobber ikke Gud med mennesker...

Noen informanter nevnte at de i psykiatrien har arbeidet med mennesker som ikke har klart seg fordi de har hatt en forestilling om at Gud har hatt en bestemt

plan, som de ikke har klart å følge opp. En informant mente det isteden ville være mer hensiktsmessig å snakke om Guds vilje:

Det er helt sikkert at Gud har en vilje med hvert menneskes liv, men ikke en plan. I samme grad som en bevisstgjør det som har vært og det en er på vei mot, hva en ønsker å oppnå i sjelesorgsamtalet, så kan en også bevisstgjøres i forhold til Guds vilje...

I etterkant ser jeg at begrepet «Guds plan» avledet oppmerksomheten hos informantene fra hypotesens hensikt. Det oppsto en teologisk diskusjon om det fantes en «Guds plan», mer enn en samtale om coachende teknikker kunne hjelpe den som kommer til samtale til å finne Guds hensikter. Mulig hypotesen hadde kommunisert bedre om den hadde vært formulert med beskrivelser om Guds vilje, eller om coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere til å bevege konfiderten fra hvor de er til der Gud ønsker at de skal være. Det kunne muligens fått informantene til å reflektere om coacheden teknikker kan hjelpe til å finne Guds hensikter og visjon med livene, på en annerledes måte.

Svarene fra informantene på denne underhypotesen gir ikke mening til hovedhypotesen. Jeg velger derfor å se bort fra denne hypotesen i den videre analysen.

4.7 Vurdering av hoved hypotese: Coaching kan hjelpe sjelesørgere i sjelesorg samtaler

Min hensikt med denne oppgaven har vært å se på om coaching kan ha positiv effekt i sjelesorgsamtaler. Jeg har sett på sjelesorgen og coachings-historie, og vært innom utdanning og bakgrunn for å kalle seg sjelesørgere og coach. Hvilken kontekst de to samtaletradisjonene opererer innen har jeg vært innom og ulike retninger innen både coaching og sjelesorg. Jeg har også sett på deres forhold til andre fag tradisjoner og vært innom hvem som utfører sjelesorg og coaching og hvem som mottar sjelesorg og coaching. Noen definisjoner for forskjellige retninger er nevnt og deres hensikt, og om de forholder seg til noe mer. I en tabell har jeg satt dette opp for lettere å se likheter og ulikheter innen sjelesorg og coaching, og innenfor hvilket område coaching kan hjelpe sjelesorgen:

	Sjelesorg	Coaching
Historie	Røtter i antikken 590 e Kr: Pave Gregor den store gir sjelesorgen blivende impulser Ca. 1930 Anthon Boison starter den pastoral kliniske utdannelsen	«Røtter» i antikken 1980-tallet, coaching blir for første gang brukt i næringslivet av Thomas J. Leonard 1992 The coach Training Institute (CTI) ble etablert i San Rafael i USA av Laura Whitworth og Henry og Karen Kimsey-House
Utdanning	Pastoral klinisk utdanning (Norge)	CTI er en av mange skoler som utdanner

	Clinical pastoral education (USA) Master i klinisk sjelesorg kan tas på Menighetsfakultetet	coacher. Sertifisering kan oppnås gjennom ICF (USA) Tittelen coach er ubeskyttet
Kontekst for utførelse	Kirkelig kontekst	Organisasjonsliv (executive coaching) og privat liv (life coaching)
Ulike retninger	Kerygmatiske orientert sjelesorg Terapeutisk orientert/ konfident- sentrert sjelesorg Kirkelig orientert/ ekkesiale/kontekstavhengig sjelesorg	Det er identifisert coaching retninger som bygger på ulike teorier som: Atferdsteori Kognitiv teori Kognitiv atferdsteori Psykodynamisk systemteori Eksistensial- isme Fenomenologi Humanisme Gestaltteori NLP Løsningsfokusert teori Personsentrert teori
Forholder seg til blant annet disse fag tradisjonene	Teologi Psykoterapi Humanistisk psykologi Eksistensiell filosofi og psykologi	Psykoterapi Humanistisk psykologi Eksistensiell filosofi og psykologi Fenomenologi
Utfører av sjelesorg/coaching	Teologer og andre kirkelige ansatte	Hvem som helst
Den som utfører kan ses på som:	Medvandrer, livsveileder	Fødselshjelper, sparringspartner
Hvem er konfident/klient eller coachee?	Syke, friske, levende og døende i eksistensielle kriser eller med hverdagslige utfordringer	Oftest friske mennesker med et problem eller en utfordring
Definisjon	Terapeutisk sjelesorgstradisjon ser på sjelesorg som en teologi i biografisk kontekst; sjelesorg er en teologisk forståelse av hvem Gud er, hvem menneske er, og menneskets relasjon til Gud og seg selv og til andre. Sjelesorg innenfor den ekkesiale sjelesorgretningen ser på sjelesorg som en form for samtale utført i en kirkelig/teologisk kontekst som kan handle om Gud, men ikke trenger det. Samtalen er av eksistensiell art og kan ha form av å være en livsveiledning.	Fenomenologisk: Tilnærming som ikke forteller folk hva de skal gjøre, men heller gir dem muligheten til å undersøke hva de allerede gjør i lys av sine intensjoner. Eksistensiell: Coaching en samtale tilnærming hvor oppdagelse, bevissthet og det å gjøre valg er viktig. Det er en måte å gi mennesker kraft (empowerment) til å finne egne svar, gi dem mot og støtte dem på veien til å gjøre valg. Kristen coaching: er å veilede og sette individer og grupper i stand til å bevege seg fra hvor de er til der Gud ønsker at de skal være.
Hensikt	Frigjøre mennesket til å leve et autentisk liv som seg selv, sammen med andre og som det menneske Gud har skapt. Være sammen med mennesker i en sårbar og av og til meningsløs situasjon. Hjelp mennesker å tåle dette, men også drive med livsveiledning	Frigjøre menneskets potensial. Utforske, klargjøre og arbeide med det coachee ønsker å oppnå. Bringe frem coachees egne løsninger og strategier og holde dem ansvarlig
Forholder seg til	Mellomrommet (Gud og en dynamisk og foranderlig felles verden) Utvikle en relasjon med utgangspunkt i en kirkelig kontekst.	Utvikle relasjoner Vekst og utvikling
Ferdigheter, metoder, teknikker	Å gi oppmerksomhet, tid og ro, kroppsspråk, ambivalens, å tyde tegnene, samspillet, tausheten, å bruke seg selv, responsen, å bruke et presist språk, å invitere til tydelighet, spørsmålene og en aksepterende holdning.	Lytte, bruke intuisjon, nysgjerrighet, gå i dybden, bringe fremover og selv-ledelse

Tabell 4: Tabell over likheter og ulikheter mellom sjelesorg og coaching

Sjelesorgen representerer en lang tradisjon som har røtter tilbake til antikken, og som startet sin utvikling på Jesu tid. Siden 1930-tallet og Anthon Boisons arbeid har den pastoral kliniske utdannelsen sørget for utdanning av prester til å bli sjelesørgere. Coaching er en mye yngre tradisjon som kom inn i organisasjonsliv på 1980-tallet.

Sjelesorg har sterke røtter innen den teologiske tradisjonen, men drar også veksler på andre ulike fagtradisjoner som psykoterapi, humanistisk psykologi, eksistensiell filosofi og psykologi og fenomenologi. Coaching tradisjonen bruker også teknikker og tilnærminger fra andre fagtradisjoner, og forholder seg til Skriften innen kristen coaching.

Ulike retninger innen sjelesorgen definerer sjelesorg som enten å være teologi i biografisk kontekst, eller som en slags psykoterapi i kirkelig kontekst, eller det kan være en mer eksistensiell samtale utført i en kirkelig/teologisk kontekst som kan handle om Gud, men ikke trenger det.

Coaching ser på seg selv som tilnærming hvor oppdagelse, bevissthet og det å gjøre valg er viktig, eller det kan også være en mulighet til å undersøke hva en allerede gjør i lys av sine intensjoner.

Mens sjelesørgere ser på seg selv som medvandrer og livsveileder, ser coacher på seg selv som fødselshjelpere og sparringspartnere.

Både sjelesorg og coaching er forstått som en samtale enten med individ eller gruppe. Innen sjelesorgen finnes det to typer samtaler. Den ene samtalen vil være en mer eksistensiell samtale der den som kommer til sjelesørger trenger en samtalepartner i det meningsløse. Det kan handle om å hjelpe konfident til å tåle den situasjonen vedkommende er i. Den andre type sjelesorgsamtalen er den der det ønskes livsveiledning.

Coaching har samtaler der det handler om å frigjøre menneskets potensial, utforske, klargjøre og arbeide med det coachee ønsker å oppnå, bringe frem coachees egne løsninger og strategier og holde dem ansvarlig.

Begge tradisjonene nevner ulike ferdigheter, metoder, teknikker som kan brukes for å få dette til. Sjelesorgen nevner å gi oppmerksomhet til, tid og ro, kroppsspråk, ambivalens, å tyde tegnene, samspillet, tausheten, å bruke seg selv, gi

responsen, å bruke et presist språk, å invitere til tydelighet, spørsmålene og en aksepterende holdning. Mens coaching bruker teknikker som å lytte, bruke intuisjon, nysgjerrighet, gå i dybden, bringe fremover og selv-ledelse.

Det kan være grunn til å spørre om coaching har noe å tilføre en solid tradisjon som sjelesorgen med lang historie og med utgangspunkt i en annen målgruppe en coaching-bransjen? Sjelesorg blir som regel utført i en eller annen form for kirkelig kontekst av prester eller andre kirkelige medarbeidere, mens coaching blir utført i organisasjonsliv eller privatliv.

Vi ser likevel at oppmerksomheten rundt coaching er voksende både i organisasjonslivet og i amerikanske kristne sammenhenger. Spørsmålet dette studium har forsøkt å belyse er ikke om sjelesorg eller coaching virker, men om sjelesørgere opplever at coaching kan ha en positiv effekt i sjelesorg samtaler. Det ligger et spørsmål under om coaching kan tilføre sjelesorgfeltet noe som det selv ikke har.

Innenfor feltet teknikker, metoder og ferdigheter blir en coaching tilnærming nevnt som ikke blir nevnt av sjelesorgfeltet. Det beskriver en teknikk som handler om «å bringe fremover». Kan en teknikk fra coaching feltet som handler om å bringe coachee fremover hjelpe sjelesørgere til å bli mer målorientert i samtaler?

Datamaterialet som baserer seg på kvalitative intervju med syv prester, viser at holdningen til å bruke metode og teknikker blant informantene ikke er negativ (kap 4.3). Informanter nevner at det særlig kan brukes i en oppstartsfase, men ikke på en slik måte at konfidenten får en opplevelse av å være utsatt for en metode.

Å bruke coaching som tilnærming eller metode synes likevel som noe som nærmere halvparten av informantene ikke har kunnskap om (kap 4.2). Den reelle kunnskapen om coaching er ulik. Informantene fordeler seg på en skala av å vite lite om coaching (3), vite litt om coaching (3) til å vite mye om coaching (1). Den som kan mye om coaching er også den som bruker det i samtaler.

Det kan likevel synes som om flere informanter ønsker å lære noen metoder for å sikre fremdrift og i noen tilfeller løse problem. Det er særlig inne feltet å være fremtidsorientert sjelesørgere ønsker seg mer teknikker (kap 4.5), men også

innenfor en type samtale når det handler om livsveiledning kan de ønske å bli mer målorientert (kap 4.4). I slike samtaler kan det tyde på at sjelesørgere savner en mer systematisk tilnærming for hvordan snakke med konfident. Flere av informantene har opplevd at de etter en stund ikke har verktøy til å hjelpe konfidenten videre med problemet. Innenfor en type samtaler forbeholder sjelesørgere seg likevel sin egenart. Det er samtaler hvor det snakkes med døende, eller konfident opplever tilværelsen som meningsløs eller trenger hjelp til å tåle situasjonen. I slike samtaler trenger konfident en medvandrer mer enn en sparringspartner.

Det kan med andre ord synes om sjelesørgere sier «ja» til å bruke coaching i visse type samtaler og at de derfor sier at coaching kan ha en positiv effekt i sjelesorgsamtaler særlig når det gjelder det å bli mer fremtidsorientert, og også delvis innen det å bli mer målorientert. Informantene synes likevel opptatt av å henge på et «men....» De er opptatt av at man må ta utgangspunkt i hva konfidenten spør etter, og at den coaching som brukes må brukes med klokskap, slik at konfident ikke får følelse av å skulle prestere noe eller være en annen.

4.7.1 Informantgruppene og bruk av coaching

Jeg har i dette i dette studium snakket med tre grupper sjelesørgere som sjelesorgeksperter, menighetsprester og studentprester. Det kan være interessant å se på om interessen for coaching er ulik i gruppene.

I kapittel 4.2 ble de ulike informantenes kunnskap om coaching satt i en tabell. Innen gruppen av dem som visste minst om coaching fantes de fleste sjelesorgeksperter. Innen gruppen som visste litt om coaching fantes menighetsprestene. Studentprestene fordelte seg i to grupper: en som visste mye om coaching og en som visste lite.

Sjelesorgeksperterne er alle definert innen den terapeutiske sjelesorgstradisjon. De har alle PKU utdanning og lang erfaring med sjelesorgsamtaler, men viser seg å vite lite om coaching. Det kan tyde på at de opplever at de har verktøy og tilnærminger som trengs for å få til gode samtaler.

Innen dem som vet litt om coaching finnes menighetsprestene. De definerer seg begge innen den ekklesiale sjelesorgstradisjonen som både er opptatt av eksisten-

sielle samtaler og livsveiledende samtaler. Disse informantene er også dem som i tydeligst grad uttrykker at de ønsker å lære mer om andre metoder.

Vi har tidligere vært inne på at en utfordring for sjelesorgen i dag er at fagutviklingen innen sjelesorgfaget stort sett har vært knyttet til den pastoral kliniske utdannelsen og institusjonsmiljø som sykehus og fengsel, og at kan det synes som fokus på hvordan utfordre og hjelpe mennesker i hverdagslige eksistensielle samtaler ikke har fått samme oppmerksomhet. Marit Bunkholt (2007) mener det derfor bør skapes et rom for en sjelesorgtilnærming som tar på alvor menneskene i folkekirken, som treffer det de eksistensielt er opptatt av. I disse samtalerne er konfidenten ofte *friske* mennesker som opplever en utfordring.

Den ekklesiale sjelesørgeriske tradisjon ser seg derfor om etter andre retninger enn den psykoterapeutiske retningen for å gi meningsfull hjelp i samtaler. Spørsmålet er om den hjelpen kan komme fra coaching feltet? Dette er imidlertid et spørsmål som krever et nytt forskningsstudium med flere enn to informanter.

4.1 Praktiske implikasjoner

Den ene studentpresten som aktivt brukte coaching nevnte at coaching er noe flere i kirken bør vurdere å bruke, med tanke på å møte mennesker i en ny tid: «Kirken må være tilstede, må respondere. Coaching er en måte vi kan gjøre det på». Et nytt forskningstudium med utgangspunkt i menighetsprester og deres utfordringer knyttet til sjelesorgsamtaler kan være relevant for i større grad å avdekke om coaching kan være en tilnærming som kan brukes i hverdagslige eksistensielle sjelesorgsamtaler. I den sammenheng kan det være relevant å se på coachings bidrag i sammenligning med andre typer tilnærminger som veiledning og prosesstenkning.

Med tanke på at det er litt under halvparten i dette studium som ikke vet mye om coaching, kan det også være relevant å se på om det bør arrangeres kurs i coaching med utgangspunkt i en kirkelig kontekst for å øke kunnskapen og dermed gjøre samtaletradisjonen tilgjengelig. Det bør også vurderes å gjøre coaching litteratur tilgjengelig. Med tanke på den skeptiske holdningen som finnes til

amerikanske strømninger bør slik litteratur ta utgangspunkt i norsk kirkelig kontekst.

Kapitel 5 Konklusjon

Jeg har i denne oppgaven sett på om coaching kan ha en positiv effekt i sjelesorgsamtaler. Jeg har gjort kvalitative intervjuer av syv prester fra ulike grupper, sjelesorgeksperter, studentprester og menighetsprester, om hva de mener om hypotesen om at coaching kan hjelpe sjelesørgere i sjelesorg samtaler. Flere underhypoteser om at coachende teknikker kan hjelpe til å bli mer målorientert, fremtidsorientert og gi hjelp til å se Guds plan, ble brukt for å utdype forståelsen av coachings bidrag.

Underhypotesen om at coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere til å hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv, ble forkastet.

Når det gjaldt underhypotesene om at coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtaler, uttrykker informantene at de har to typer samtaler. Nemlig en samtale hvor det handler om å være til stede sammen med døende, og mennesker som opplever tilværelsen meningsløs. En annen type samtale handler om å gi livsveiledning. I den siste sammenhengen kan coachende teknikker være til hjelp for sjelesørgere til å bli mer målorientert i samtaler.

Når det dreier seg om underhypotesen om at coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere å bli mer fremtidsorientert i samtaler, nevnte flere at de allerede er fremtidsorientert i sjelesorgsamtaler. Andre av informantene erkjenner at de kan bli mer fremtidsorientert. Alle informantene er innom at dette er et område hvor coachende teknikker kan hjelpe til å skape håp, en retning for samtalen og hjelp til å finne løsninger.

Med utgangspunkt i dette kan vi si at hypotesen *coaching kan hjelpe sjelesørgere i sjelesorgsamtaler* er holdbar. Vi kan også legge til at det kan synes som coaching særlig kan være relevant for gruppen menighetsprester, men at dette krever et nytt forskningsstudium.

Mitt eget spørsmål om jeg kan kalle meg studentprest og coach, blir bekreftet av det empiriske materiale i denne oppgaven. Jeg kan både kalle meg prest og coach, men bør inkludere sjelesorg i tittelen for også å innbefatte samtaler der det handler mer om å være tilstede i det meningsløse. Tittelen bør da bli: studentprest, sjelesorg og coach.

Litteraturliste

- Alvesson, M., Sköldberg, K. (2009) *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur
- Berg, I. K. & Szabó, P. (2005). *Brief coaching for lasting solutions*. New York: WW Norton & Company
- Berg, M. E. (2003). *Coaching – Å hjelpe ledere og medarbeider til å lykkes*. Oslo: Universitetsforlaget
- Berg, M. E. (2003) Hva er coaching? i *Magma* Nr. 3/2003
- Berg, M. E. (2007) Coaching og Sokrates. Valg, erkjennelse og læring, i *Magma* Nr 6/2007
- Berg, M. E. (2010) Coaching og jakten på identitet, i *Magma* Nr 2/2010
- Bergem, A. (2008) «Som epler av gull..» *En bok om kristen sjelesorg. Bind 1: Sjelesorgens prinsipielle grunnlag og egenart*, Oslo: Kolofon
- Bergem, A. (2011) «Som epler av gull..» *En bok om kristen sjelesorg. Bind II: Kunsten å utøve sjelesorg*, Oslo: Kolofon
- Bjørndal, C. R. P. (2009) Coachen markedsført som Sokrates, i *Magma* Nr. 6/2009
- Bunkholt, M., Stifoss-Hansen, H. (red) (2005) *Strategier for gjensidighet. Bidrag til utvikling av veiledning i kirkelig grunnutdanning og yrkesliv*. Oslo: Det praktisk-teologiske seminar
- Bunkholt, M. (2007) Folkekirkelig sjelesorg, I *Tidsskrift for sjelesorg*, Nr. 3/2007
- Bunkholt, M. (2011) Makten og samtalen, I *Tidsskrift for sjelesorg*, Nr. 1/2011
- Clebsch, W. A., Jaekle, C. R. (1994) *Pastoral care in a historical perspective*. USA: A Jason Aronson Book
- Collins, G. (2009) *Christian coaching. Helping others turn potential into reality*. USA: Navpress
- Courville, W. (2009) "Coach, therapist, or spiritual director? An analyse of discourse about spirituality as used in professional coaching," Abstrakt av en avhandling ved University of Ottawa
- Danielsen, S. (red) (2008) *Nærhet. Når gudsbilde og selvbilde utfordres*. Oslo: Lunde
- Ekedahl, M., Wiedel, B. red (2004) *Mötet med den splittrade människan. Om själavård i postmodern tid*. Stockholm: Verbum
- Elliot, R. (2010) Religious belief, spirituality and coaching for leadership development in our emergent world, i *Journal of spirituality, Leadership and Management*, Vol.4, No. 1, s 86-104
- Engedal, L. G. (1994) Guds hjerte og menneskets sjel, I *Tidsskrift for sjelesorg*, Nr. 2/3 1994
- Engedal, L. G. (2004) Kristen sjelesorg i en postmoderne kultur. Utfordringer og muligheter, i Ekedahl, M., Wiedel, B. red (2004) *Mötet med den splittrade människan. Om själavård i postmodern tid*. Stockholm: Verbum
- Espedal, G., Andersen, T., Svendsen, T. (2006) *Løsningsfokusert coaching*. Oslo: Gyldendal
- Flaherty, J. (1999). *Coaching – Evoking excellence in others*. USA: Butterworth/Heinemann
- Gjerde, S. (2003). *Coaching – Hva, Hvorfor, Hvordan*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Grenness, T. (2001) *Innføring i vitenskapsteori og metode*. Oslo: Universitetsforlaget
- Grenness, T. (2004) *Hvordan kan du vite at noe er sant? Veiveiser i forsknings- og utredningsarbeid for studenter, ledere, konsulenter og journalister*. Oslo: Cappelen akademisk forlag
- Grevebo, J. S. (2006) *Sjelesorgens historie. En veiviser i det sjelesørgeriske landskapet – historisk og aktuelt*. Oslo: Luther forlag
- Hall, C. W., Copper, B. C., McElveen, K. A. (2009) *Faith coaching. A conversational approach to helping others move forward in faith*. USA: Coach Approach Ministries
- Hart, V., Blattner, J., Leipsic, S. (2001) Coaching versus therapy: A perspective. I *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, Vol 53(4), 2001, 229-237.
- Kierkegaard, S. (1859) *Brudstykke af en ligefrem Meddelelse*.
- Kimsey-House, H., Kimsey-House, K., Sandahl, P (2011) *Co-active coaching. Changing business transforming lives*. London: Nicholas Brealey Publishing
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2009) *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Ladegård, G. (2006) Standardisering av coaching, I *Magma* Nr. 5/2006
- Ladegård, G. (2007) Coaching i arbeidslivet: Hva kan forskningen bidra med? I *Magma* Nr. 3/2007
- Ladegård, G. (2008) Coaching i norske virksomheter. Formål og omfang. Artikkel.
- Lang, T-K. (2000) Sjelesorg og terapi, I *Skriftserien KOINONIA*, Nr. 1 2000
- Lauvås, P., Mathisen, P. (2007) Falske coacher - finnes de? I *Magma* Nr. 4/2007
- Levy, R. D, Chan, J. (2006) Spiritual coaching in cancer patients: Treating the spirit as well as the disease, I *Journal of pastoral care & counseling*, Vol. 60, Nr. 4
- Melander, R. (2006) *A generous presence. Spiritual leadership and the art of coaching*. USA: The Alban Institute
- Miller, L. J., Hall, C. W. (2007) *Coaching for Christian leaders. A practical guide*. USA: Charlie press
- Moen, F., Allgood, E. (2009) Coaching and the Effect on Self-efficacy, I *Organizational development journal* (2009) Vol: 27/4, Side: 305-319
- Montgomery, D. (2009) *Pastoral counselling & coaching. Compass therapy in churches*. USA: Montgomery
- Mosvold, K. (2000) Et PKU-perspektiv på sjelesorgutdanningen, I *Tidsskrift for sjelesorg*, Nr. 1-2 2000
- Okkenhaug, B. (2010) *Når jeg ser ditt ansikt. Innføring i kristen sjelesorg*. Oslo: Verbum
- Olivius, A. (1996) *Att möta människor. En grundbok om själavård*. Stockholm: Verbum
- Repstad, P. (2009) *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*. Oslo: Universitetsforlaget
- Ryen, A. (2010) *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget
- Rønning, R. (2005) Coaching - et ullent begrep og en risikabel praksis, I *Magma* Nr. 4/2005
- Stensland, A. (2006) Coaching av mennesker i system, i *Magma* Nr. 1/2006
- Stifoss-Hansen, H. (1990) Prest eller terapeut, I *Tidsskrift for sjelesorg*, Nr. 3/2007
- Stoltenberg, S. (2008) Sjelesorg og sjelesørger, i Danielsen, S. (red) *Nærhet. Når gudsbilde og selvbilde utfordres*. Oslo: Lunde forlag

- Stoltzfus, T. (2009) *Christian life coaching. Calling and destiny discovery tools for Christian life coaching. Handbook*. USA: Coach22
- Stone, H. W. Ed. (2001) *Strategies for brief pastoral counselling*. Minneapolis: Fortress press
- Wadel, C. (1990) *Den samfunnsvitenskapelige konstruksjon av virkeligheten*. Stavanger: HSR
- Whitmore, J. (2002) *Coaching for performance. GROWing people, performance and purpose*. London: Nicolas Breadley Publishing
- Williams, P., Menendez, D. D., (2007) *Becoming a professional life coach. Lessons from the institute for life coach training*. New York: Norton

Vedlegg 1: Data over informanter

Vedlegg 1: Data over informanter

Navn	Kjønn	Profesjon	Antall s. samtaler	PKU-erfaring	År med sjelesorgerfaring
Person 1	Mann 70 år	Driver med veiledning og sjelesorg i eget firma	150 i året	Veileder Modum	40 år
Person 2	Mann 64 år	Professor i praktisk teologi		Veileder Mo- dum	30 års erfaring
Person 3	Kvinne 64 år	Hovedprest for sykehusprester	30 kursdeltagere i året i Norge	Veileder Er blitt en del av etterutdanningen "Master i klinisk sjelesorg" på MF	30 års erfaring
Person 4	Mann 46 år	Studentprest siden 2004 – 7 år	180 samtaler i året Tre ulike type samtaler		
Person 5	Kvinne 40 år	Studentprest i 10 år, prest i 12 år	160 – 170 samtaler i året	En modul PKU	
Person 6	Kvinne 43 år	Menighetsprest i 14,5 år			
Person 7	Mann 48 år	Menighetsprest i ca. 20 år			

Vedlegg 2: Spørreguide

Spørreguide, semistrukturert intervju

Navn:

Antall års erfaring som prest:

Antall års erfaring som sjelesørger:

Om sjelesorg

Hvilke typer sjelesørgeriske samtaler gjennomfører du?

Hva mener du med sjelesorg?

Bruk av coachende teknikker:

Hva vet du om coaching?

Presentasjon av hypotesene:

Hypotesen er at coachende teknikker kan ha en positiv effekt i sjelesorgsamtaler. Hva mener du om det?

Coaching kan hjelpe sjelesørgere å bli mer fremtidsorientert i samtalene. Hva mener du om det?

Coaching kan hjelpe sjelesørgere å bli mer målorientert i samtalene. Hva mener du om det?

Coachende teknikker kan hjelpe sjelesørgere til å hjelpe konfidenter til lettere å finne Guds plan og hensikt med deres liv. Hva mener du om det?

Vedlegg 3: Data-materiale, transkriberte intervju av syv personer

Vedlegg 4: Eksempel på åpen koding av datamaterialet

Eksempel på åpen koding av informantenes uttalelser

Om sjelesorg	Koding
Hvis jeg skal si noe veldig komprimert så kan vi si at sjelesorg er teologi i biografisk kontekst. Med det mener jeg at sjelesorg er teologi.	Teologi i biografisk kontekst
Sjelesorg er ikke per definisjon en metode, men en teologisk forståelse av hvem Gud er, hvem menneske er, og menneskets relasjon til Gud og seg selv og til andre.	Ikke metode, En teologisk forståelse av hvem Gud er, mensker, mennesk relasjon til seg selv og andre
Og der kommer dette som jeg kaller biografisk kontekst. Du kan si at teologi kan være en akademisk disiplin som svever litt over vannene i de akademiske sfærer, men i sjelesorgen blir teologien trukket ned i livet, i den biografiske kontekst.	Teologi trukket ned i livet Ikke akademisk disiplin
Det handler om å anvende teologi inn i livet som hjelp for mennesker som hjelp for mennesker til å finne livsorientering, til å finne ut hvem de selv er.	Anvendes for å finne livsorientering Anvendes for å finne ut hvem en er
Sjelesorgen tar som utgangspunkt at Gud er en realitet i livet. Det er han, enten folk er bevisst på det eller ikke.	Tar utgpkt i at Gud er en realitet i livet
Gud finnes, er teologiens utgangspunkt. Han er til stede. Noen mennesker har en bevissthet om det, andre har ikke det. Sjelesorgen tar per definisjon det utgangspunktet at Gud finnes.	Gud finnes.
Du kan si at der har du den prinsipielle forskjellen på sjelesorg og terapi. Psykoterapien tar ikke stilling til om Gud finnes eller ikke. Den kan ta stilling til at menneske tror at han finnes, eller at de opplever at han finnes, eller at de ikke tror at han finnes. Men terapien i seg selv tar ikke stilling til det spørsmålet. Sjelesorgen tar stilling og at mennesket har noe med ham å gjøre.	Psykoterapi tar ikke stilling til om Gud finnes, det gjør sjelesorgen
Det betyr ikke at sjelesorgen til enhver tid skal snakke med mennesker om Gud.	Trenger ikke i sjelesorgen snakke om Gud.
Men det grunnleggende bevisstheten gjør noe med sjelesørgerens selvforståelse, at sjelesørgeren er per definisjon en som representerer den virkelighet at Gud finnes.	Sjelesorg representere den virkelighet at Gud finnes.
Du kan si at prester, teologer, diakoner, de har dette som en del av sin yrkesforståelse. De er forpliktet til å	Trenger ikke være prest for å utføre sjelesorg.

<p>jobbe med å klargjøre for seg selv hva dette skal bety i møte med andre mennesker. Men også andre mennesker kan ha sjelesørgerisk funksjon. Jeg kjenner mange gode lekfolk som har jobbet veldig godt både med å tilegne seg både den teologiske og teoretiske tenkingen rundt sjelesorg, og med å utvikle seg i sjelesorg, og gjør en kjempegod jobb.</p>	<p>Skal jobbe med klargjøring og betydning.</p>
<p>Det er ikke noe forutsetning at du er teolog, men skal du drive med sjelesorg i et noe større omfang vil jeg si at det er forutsetning å ha en viss teologisk forståelse av hva det er man holder på med. Den kan man tilegne seg uten å være teolog.</p>	<p>Forutsetning å ha en teologisk forståelse.</p>
<p>Noen ganger vil samtalen ligne veldig på en samtale som kunne vært holdt hos en psykolog. Det betyr ikke at det ikke er en sjelesørgerisk forståelse som ligger i bunn.</p>	<p>Kan ligne en samtale hos psykolog.</p>
<p>Men jeg tenker at en sjelesørger, for å snakke i et forenklet språk: jeg tenker at en sjelesørger lytter tre veier. En sjelesørger lytter til den han snakker med, og han lytter til seg selv; hva er det som skjer når jeg møter det mennesket, og en sjelesørger lytter til Gud.</p>	<p>Sjelesorgen lytter tre veier. Lytter til den andre Lytter seg selv Lytter til Gud</p>
<p>Du kan si at kombinasjonen av de tre lytte- retningene er med på å gjøre sjelesørgeren bevisst på hvilken rolle han eller hun har og hva det er han skal forsøke å ivareta i den sjelesørgeriske samtalen.</p>	<p>Kombinasjon av tre lytterretninger bevisstgjør hva s skal ivareta.</p>
<p>Så tenker jeg at en sjelesørger normalt vil være opptatt av å lytte etter hvor den andre er hen. Da handler det om å lytte etter den konkrete livserfaring, de konkrete problemstillingene som gjør at vedkommende har kontaktet sjelesørgeren, hvorfor du er kommet hit.</p>	<p>Lytter etter hvor den andre er hen. Lytte etter livserfaring. Lytte etter problemstilling Lytter etter hvorfor k. kommer hit.</p>
<p>Og man vil lytte etter hva slags livsorientering den personen har.</p>	<p>Lytte etter livsorientering.</p>
<p>Etter hvert vil det gjerne komme frem; Hvilke verdier er viktig for den andre, Har det andre en opplevelse av en Gudsrelasjon..</p>	<p>Verdier vil komme frem. Opplevelse av en Gudsrelasjon vil komme frem.</p>
<p>Ja, man vil i utgangspunktet prøve å danne seg et bilde og samle stoff, og så vil det sammen med den andre være aktuelt å finne ut hva det er vi skal holde tak i her.</p>	<p>Finne hva det er aktuelt å holde tak i.</p>

Vedlegg 5: Eksempel på aksial koding av data-materiale

Eksempel på aksial koding av informantenes uttalelser etter åpen koding av dataene.

Den enkelte informant er gitt ulike farger for å identifisere hvem som kommer med uttalelsene

En forståelse av sjelesorgen - definisjon	
Du finner en masse definisjoner på det i litteraturen. Jeg er ikke så opptatt i min hverdag av å definere det. Det er også veldig lite nødvendig i min rolle. Jeg går rundt her til pasienter som ønsker å møte sykehusprest, og de vet at jeg er prest. Jeg går til og med med presteskjorte, slik at ingen skal ta feil.	Ikke opptatt av å definere
Nei, jeg er ikke det, d.v.s. det kommer an på hva du mener når du spør. Hvis du tenker at det finnes en kerymatisk tradisjon som legger vekt på at Guds vilje skal formidles i form av forkynnelse av Guds ord, og hvis en tenker at det finnes en terapeutisk tradisjon som har relasjonen, relasjonelt samspill, selvutvikling som kjerneområde. Og så finnes det andre typer såkalte kontekstuelle tradisjoner. Hvis dette er et utgangspunkt, så er jeg en av dem da som programmatisk nekter og la meg plassere entydig i bare en av dem. For greia er at alt etter hva konfidenten/mennesket i sjelesorgen kommer for, sliter med, spør etter hjelp til, så aktualiseres det ene eller andre eller det tredje. Jeg er en av dem i vårt sjelesorgmiljø i Norge, vårt lille miljø, som har understreket tydeligere betydningen av sosiale, kulturelle og politiske maktforhold og sånne ting. Det som en helst ville forbinde med en kontekstuell kanskje frigjøringsteologisk inspirert sjelesorg. Samtidig bruker jeg gjerne og frimodig både bibel og bønn og skriftemål i sjelesorgen der dette møter menneskers livssituasjon.	Informant vil ikke plasseres i en eller annen retning
Terapeutisk Partnersentrert sjelesorg retning	
Hvis jeg skal si noe veldig komprimert så kan vi si at sjelesorg er <i>teologi i biografisk kontekst</i> . Med det mener jeg at sjelesorg er teologi.	Teologi i biografisk kontekst
Sjelesorg er ikke per definisjon en metode, men en teologisk <i>forståelse av hvem Gud er, hvem menneske er, og menneskets relasjon til Gud og seg selv og til andre</i> .	Ikke metode, En teologisk forståelse av hvem Gud er, menneske er, mennesk relasjon til seg selv og andre
Og der kommer dette som jeg kaller biografisk kontekst. Du kan si at teologi kan være en akademisk disiplin som svever litt over vannene i de	Teologi trukket ned i livet Ikke akademisk disiplin

akademiske sfærer, men i sjelesorgen blir teologien trukket ned i livet, i den biografiske kontekst.	
Det handler om å anvende teologi inn i livet som hjelp for mennesker som hjelp for mennesker til å finne livsorientering, til å finne ut hvem de selv er.	Anvendes for å finne livsorientering Anvendes for å finne ut hvem en er
Jeg liker ikke definisjoner. Jeg liker bedre metaforer. Men kristen sjelesorg er med basis i kirkens tro, å møte mennesker med det livet som de lever med tanke på å yte den støtte og hjelp som de trenger.	Sjelesorg er å møte mennesket med det livet de lever og yte støtte, hjelpe
Mine metaforer er «Guds hjerte» og «menneskets sjel». «Mennesket sjel» betyr hele menneskets liv, alt menneskelig hva det nå enn måtte være, uten begrensninger. Det er sjelesorgen åpen for. Men Guds interesse, lidenskap er vendt mot menneskets liv rett og slett. Det er meningen med metaforen «Guds hjerte». «Guds hjerte» er metaforen for Guds jordvendte, lidenskapelige godhet vendt mot mennesker liv.	Metaforer er Guds hjerte, menneskets sjel
Sjelesorg er et veldig vidt begrep. Det er masse som inngår i det begrepet. Synes det er veldig vanskelig å si at akkurat det er sjelesorg.	Vanskelig å si hva som er sjelesorg
Sjelesorg er langt på vei et samtalefag, men ikke bare samtale. Når jeg sier at sjelesorgfaget langt på vei er et samtalefag, da er det ekstremt viktig å kunne vite noe om samtaledynamikk. Hvordan møte den andre, hvordan forstå den andre, hvordan forstå seg selv i relasjon til den andre. Det sier seg jo helt selv.	Sjelesorg er et samtalefag, må vite noe om samtaledynamikk
Her ved sykehuset er det mange som er «way beyond the point of» samtale... Nei, når jeg sier «way beyond» da snakker jeg om mennesker som ikke har språk, og pasienter som er døende. Noen har ikke språk fordi de har mistet språket. I helsevesenet kan man ikke være for avhengig av språk for å være prest, for ikke alle de vi møter har språk.	Sjelesorg er mer enn samtale, for eksempel overfor døende uten språk
Sjelesorgsamtaler er for meg en samtale med hensikt å ta imot individets ve og vel. Måten jeg snakker med folk på er ikke veldig forskjellig fra ellers. Jeg holder opp et speil, kommer ikke med mange tilbakemeldinger.	Sjelesorg samtale med hensikt å ta imot individets ve og vel.
Det lurer jeg litt på også. Jeg tenker sjelesorg er en form for sjeleomsorg. Men jeg tenker at sjel er uttrykk for hele mennesket. Det må ikke bare handle om Gud, men jeg tenker at sjelesorg...	Sjelesorg er sjeleomsorg
G: Ikke om Gud i det hele tatt? T: Jo, jeg gjør nok ofte det..for en del mennesker, så kan det være det vi gjør, uten at vi vet at det er det vi gjør. Men om en skal trekke en linje da,	Skiller medvandring/livsveiledning/sjelesorg. Sjelesorg handler litt om Gud

<p>mellom: hva er medvandring og livsveiledning og sjelesorg, så vil jeg si at sjelesorg handler litt om Gud. Men det behøver ikke være kjempestor krise, men det kan være mennesker som sliter med Guds bilde de fikk som barn, som vokser og modnes, og så møter de ny teologi, og så tenker de: dette stemmer ikke helt og så lurer de på hva som er riktig..sånne typer samtaler.</p>	
<p>Eller mennesker som begynner å bli gamle og som lurer på hva som skjer når jeg skal dø...sånn som en dame jeg snakket med som sa: jeg er ikke redd for å dø, men jeg er redd for overgangen, og lurer på hva overgangen er.</p>	<p>S kan være menneske som lurer på hva som skjer i døden</p>
<p>Sjelesorgens hensikt</p>	
<p>G: Så det er en tanke om at noe skal heles? E: Det er en mulig tanke, men det er ikke alltid det er sånn. Når noe skal heles så ligger det et bilde bak som sier noe om at noe er gått i stykker, og så skal det bearbejdes med tanke på prosesser mot større helhet. Men det kan også være at noe skal bli til, at noe skal utfolde seg. Det kan være at noe skal frigjøres. Det kan være at, noe av dette som en stund har vært populært, empowerment er et viktig perspektiv, at sjelesørgeren skal være på en sånn måte overfor andre mennesker at det får tilgang til egne ressurser og muligheter, og støttes i å ta det i bruk. Det er både det å få tilgang til og det å ta det i bruk som er et viktig perspektiv. Sånn at det er ikke bare det å heles. Det er mange viktige perspektiv.</p>	<p>I sjelesorgen skal mennesket heles, frigjøres. Empowerment.</p>
<p>E: Det prinsipielle svaret er at sjelesorgen skal hjelpe menneske til å frigjøres til det livet Gud har kalt oss til å leve. Så er det et utall ulike konkretiseringer som det kan anvendes i forhold til. Det er mye som kan forføre oss, eller binde oss eller få oss til å tro det ene eller den andre. Derfor kan frigjøring ha mange ansikter, individuelle ansikter. Det prinsipielle er lett å formulere. Så gjelder det å utforske hva det betyr for noe i møte med en konkret livsvirkelighet. Man kan godt ut fra teologiske premisser formulere en målsettingen om at mennesket skal frigjøres til å leve et autentisk liv som seg selv, sammen med andre og som det mennesket Gud har skapt.</p>	<p>I sjelesorgen skal mennesket frigjøres til det livet Gud har kalt til. Mye kan binde</p>
<p>Hvis jeg skal bli utfordret på det så er jeg som prest en formidler av evangeliet. Måten at jeg merker at jeg tenker sånn i samtalen må det være at evangeliet er frigjøring. Jeg opplever at mange unge mennesker har mye dom over seg. Tukten bærer de med seg selv, og at mitt perspektiv er frigjøring, og at det ikke er så lett på frigjøre seg selv, lett å dømme seg selv. Så merker jeg at når</p>	<p>Handler om frigjøring i sjelesorg</p>

jeg har det perpektivet for frigjøring så vil jeg som teolog vil jeg beskrive det som evangelie og frigjøring	
med referanse til de samtalene jeg faktisk har som prest. Så kan vi også trekke inn de samtalene man har når man sitter med litt løsere snipp på byen, eller blant bussgutta, og gjerne med en hivert eller to innabords, da kommer det meste frem. Og det er ikke alltid så fryktelig imponerende alltid, men det ligger en lengsel etter bekreftelse blant veldig mye av det som folk snakker om når de får sjanse til å snakke med en prest, som til og med kan sitte der og ta en øl med dem....så er det...for å generalisere det så er.. kretser det mye rundt en eller annen variant av å bli bekreftet og anerkjent...	Det handler ofte om å bli bekreftet og anerkjent
Tema for samtaler	
Her i sykehuset handler det mye om åndelig og eksistensiell livsproblematikk som aktualiseres ved sykdom og krise.	I sjelesorgsamtaler handler det om livsproblematikk, sykdom og krise
Vi kan ikke gjøre annet enn å møte tingene der og da. At skalaen for hva folk snakker med prester om er veldig bred, er ikke det samme som at det er fryktelig mye å følge opp. Det er to vidt forskjellige kategorier.	Skala over tema som tas opp er bred. Ikke vanskelig å følge opp.
Eksistensielle samtaler	
Vi erfarer at sykdom og kriser aktiverer det åndelig og eksistensielle nivå i mennesket, og at dette nivået møtes av oss da som er sykehusansatte, ved tilbud om nærvær og samtaler.	Vi møter kriser med nærvær og samtaler
Så i den grad Gud er med i dette så er det å be- krefte og gi en verdi, type eksistensiell greie	Eksistensiell
Men trenger ikke snakke om Gud	
G: Folk kan snakke om hva de vil? E: Ja, «what ever». Det har den elementære teo- logiske begrunnelse at Gud er engasjert i «what ever», har ingen spesialinteresser om noe sjelelig eller åndelig eller hva de kan finne på å kalle det.	Kan i sjelesorg snakke om hva en vil
Det betyr ikke at sjelesorgen til enhver tid skal snakke med mennesker om Gud.	Trenger ikke i sjelesorgen snakke om Gud.
Ja, og det er ikke det at Gud bringes inn som tema som gjør det til sjelesorg. Jeg har en befriende tanke for meg selv; Gud var der før jeg kom. Han er der mens vi snakker sammen, og det er ikke jeg som tar han med ut igjen. Han blir der.	Trenger ikke snakke om Gud. Gud var der før, er der under. Blir der
Gud finnes i samtalen	
Sjelesorgen tar som utgangspunkt at Gud er en realitet i livet. Det er han, enten folk er bevisst på det eller ikke.	Tar utgpkt i at Gud er en realitet i livet
Gud finnes, er teologiens utgangspunkt. Han er til stede. Noen mennesker har en bevissthet om det, andre har ikke det. Sjelesorgen tar per definisjon	Gud finnes.

det utgangspunktet at Gud finnes.	
<p>G: og da kan det være både en psykologisk eller en teologisk forståelse, at du bruker bibelske historier inn i samtalen?</p> <p>Ja, det kan være aktuelt, det å la folk kjenne seg igjen i noe av det Bibelen sier. Du vet, da har du en tematikk, for da har du noen mennesker de opplever at sånn som de selv er, eller sånn som de sliter med, eller gjør, gjør at de opplever seg satt utenfor Guds felleskap. Så kan det være at du finner en historie fra Bibelen om det de sliter med, som nettopp er en historie om å være innenfor, og har en relasjon til Gud i den situasjonen man er, altså relasjonen til Gud er ikke noe du får den dagen du har løst problemene. Da er du innenfor. Går det an å finne noe å gjenkjenne seg i, som får en til å føle at jeg er innenfor der jeg er, da har du løst noe...</p>	Sjelesørgeren kan bruke bibelske historier som hjelp i fortolkningen
Men det grunnleggende bevisstheten gjør noe med sjelesørgerens selvforståelse, at sjelesørgeren er per definisjon en som representerer den virkelighet at Gud finnes.	Sjelesorg representere den virkelighet at Gud finnes.
og at det er viktig når en bruker metaforen «Guds hjerte» å tenke trinitarisk, å tenke Gud som en treenig Gud. Det er denne Gud som er lidenskapeilig vendt mot jorden og mot hvert eneste menneske, som kjemper for at godhet skal skje og at livet skal bli godt, og at det som er i stykker skal kunne heles.	Må tenke trinitarisk
Altså, den treenige Gud, det har en teologisk begrunnelse. En av mine favorittdefinisjoner om hvem Gud er, er «Han som kommer»...Det er jo en eldgammel teologisk bestemmelse. Gud er «Deus adventus» , Han som kommer. At Gud er «Han som kommer» betyr også at vårt liv er vendt mot framtiden, mot det som kommer, mot det som kan bli til. Altså : håp, forventning etc..Det hører med til en kristen forståelse av mennesket. Vel er det sånn at jeg er den jeg er i kraft av det som har skjedd, og det jeg bærer med meg i livet. Men det er en like viktig sannhet å si: jeg er den jeg kan bli. Og det er et perspektiv som vender mot fremtid, som i kristen sjelesorg kan knyttes til han som kommer og alle de tingene i kristen tradisjon og teologi som snakker om at Gud vil skape noe nytt.	Jeg er den jeg kan bli, kan brukes i sjelesorgsammenhenger. Teologisk definisjon: Gud kommer.

Vedlegg 6: Selektiv koding av informanternes oppfatning av sjelesorg

Uttalelser fra informanter samholdt med ulike sjelesorgretninger

Navn	Kerygmatiske Budskaps Formidlende Sjelesorg	Bibellbasert sjelesorg	Karismatisk Utrustningsorientert Sjelesorg	Spirituell Fordypende sjelesorg
Kjennetegn	S som forkyn- nelse av Guds åpenbaring for enkeltperso- ner	S som persn engasjert på- virkning ut fra gudegitte sann- heter og normer	Åndelig fullmakts gjerning i Jesu navn	Medvandrers henvisning til Guds dype hemme- lighet
Stikkord				Åndelig veileder
Kjennetegn				Wickstrøm Stinissen Erfaring med Gud – respekt – Mildhet og fasthet
Person 2				I det senere, mer over mot mystikken
Person 6				Har gått i åndelig vei- ledn
Person 7				Borti Ignatsiansk veiledn

Vedlegg 7 :Eksempel på selektiv koding av sjelesørgernes holdning til coaching

	Kunnskap om coaching	Oppfatninger av hva sjelesorg er	Positive uttalelser om coaching	Sammenligner sjelesorg og coaching	Kritiske uttalelser om coaching	Andre uttalelser
Person 1	Lest en del, holdt foredrag	Opptatt av terapeutisk sjelesorg. Teologi i biografisk kontekst. S er en teologisk forståelse av hvem Gud er, hvem menneske er, og menneskets relasjon til Gud og seg selv og til andre. Anvendes for å finne livsorientering, og for å finne ut hvem en er	Ja, sjelesørgeren kan bruke ulike samtaleredskaper, men må være selektiv og kritisk	Likhetstrekk mellom sjelesorg og coaching: ønske om å komme videre. Bruker mirakel-spørsmål	Coaching baserer seg på et optimistisk menneskesyn. Du kan bli det du vil. Kan kobles for mye mot å lykkes. Tar ikke personlig historie på alvor.	
Mål-orientert			C kan bruke for å bli målorientert, men ikke ukritisk.		Coaching må ikke bli løsningen.	
Fremtid			Coaching kan gi redskaper for å jobbe fremtidsorientert,		men må ikke bli historieløs.	
Guds plan					Tankegang rundt Guds plan kan være farlig. Farlig at om man ikke finner Guds plan er man ikke en del den. Mye vekt på Guds plan kan føre til stress og ikke mestring.	